

Oral History Kosovo

INTERVJU SA BEHRAM HOTIEM

Priština | Datum: 3. i 5. april, 2017.godine

Trajanje: 148 minuta

Prisutni:

1. Behram Hoti (Intervjuisan)
2. Aurela Kadriu (Vodila intervju)
3. Donjeta Beriša (Kamera)

Simboli komentara u transkriptu neverbalne komunikacije:

() – emocionalna komunikacija

{ } – intervjuisani objašnjava gestovima

Ostali simboli u transkriptu:

[] – dodatak tekstu da bi se bolje razumeo

Fusnote su redaktorski dodaci koje daju više informacija o mestima, imenima ili o izrazima.

Prvi Deo

[Voditelj intervjuja zahteva od govornika da se predstavlja sebe, svoju porodicu i njegovu sredinu na kojoj je on porastao. Pitanje je presečeno od video-intervjuja.]

Behram Hoti: Ja sam sin Hasana Jašaria. Ko je Hasan Jašari? Hasan Jašari iz Ljirkovca- kod Skenderaj, rođen 1916. godine, ostane jedinac sa tri sestara. Pošto su bila teška vremena na ono vreme, bila je Kraljevina Srba-Hrvata-Slovena ali sa Drenicom je rukovodila Kraljevina Srbije. Kada je bio moj otac star od dve godine, Srpska žandarmerija sa podrškom i pomoću ljudima koji su govorili albanski, krijući koincidentnim, kidnapirali su njegovog oca, govorim za Jašara i njega su obesili, i posle su ga bacili u bunaru šljiva, jedno sto metara daleko od njegovih kuća [dve njegove kule]. Kao znak da se nađe leš, kada budu njega tražili, ako bude neko tražio, jer kada nekog nema onda njega traži porodica, njegova mahala, na dnu bunara od dvanest metara dubine, nazvali bunari kod šljiva, jer je bila bašta sa šljivama, na kamenu ploču bunara ostavili mu kutiju od duvana, duvan, kamiš od ćilibara... za to da ako bude došao neko da ga traži ili da pije vodu ovde, i druge i druge [namere], onda vide kutiju duvana i vidi ćilibar, onda može da kaže da je on ovde pravio samoubistvo, udavio se, utopio se u vodi. A u stvari, njega su kidnapirali, njega su mu povezali telo i bacili u bunar, tada moj otac, Hasan bio je dete od dve godine života.

Njegove sestre su ga podigli, brata jedinca. Dve njegove sestre, tetka Zoja i tetka Halima, koje su moje tetke, one su se udale za unuka, za dva unuka Azema Galjice, za Kastrata iz Bakšita, selo Bakš kod Skenderaj, tačno za Avdula i Hazira. Oni su bili četiri braće. Bio je ujak Hazir, moj, drugi Abdul, treći Haljilj i Sinan bio je četvrti. Četvrti brat Sinan, bio je ne oženjen, 1945. godine njega su masakrirali u Baru u Crnoj Gori.

Bili su hiljadama, oko četiri do osam hiljada albanaca sa svih strana Kosovskih ognjišta, koji u kolonama povelu su ih u Baru ko bajagi, da isteraju okupatora, fašizam, Njemačku, i tako dalje, i da

oslobode Dubrovnik, i da oslobode Trst i tako dalje, i tako dalje, jer postoji opasnost iz Italije, iz Njemačke. U stvari glavni cilj masakra u Baru bilo je da se isteraju albanci, da se isprazni Kosovo od albanaca i kao osveta Brigade kod Boke Kotorske, na serbsko-hrvatskom naziva se Bokeška Brigada, kojom rukovodi komandant Zufer Musiqi i Petar Brajević, general, kada je otpočelo rat protiv Šaban Poluže u Drenici. Tamo dve brigade četnika i partizana, Srba i Crnogoraca su nestali tokom rata u Drenici, januara i februara meseca 1945. godine. Kada je prestala zadnja puška sa drugog Svetskog Rata iz Moskve, iz Rusije do Pariza, Drenica je palila rat protiv komunizma, albanski nacionalni rat da bih ujedinili svaki deo albanskog prirodnog ognjišta za Božiju Albaniju, i nikako Veliku Albaniju, Malu Albaniju, jer jasno je ima samo jedna Albanija, to je ona prirodna Albanija, ni mala, ni velika Albanija.

I postoji samo jedna Drenica, ne Pašina Drenica, ni Crvena Drenica, nego samo jedna Drenica. Ovakvo imenovanje dali su ljudi koji su bili laskavice okupatora, Crvena Drenica, Pašina Drenica, velika Albanija mala Albanija. I dan danas, Vlada Srbije i prijatelji Srbije u Balkanu se plaše nacionalnog ujedinjena albanaca, jer pokušava Albanija da pravi Veliku Albaniju. Nije to Velika Albanija, ni mala Albanija nego je jedna Albanija, kao što je vaše telo sa vašim sastavnim delovima, kao božiji poklon. Desna ruka severne Albanije, severno-zapada je Preševo, Bujanovac, Medveđa koja su ostala pod Srbijom. Leva ruka prirodne Albanije kao što razumeli od ovog organizma, od ovoga tela, naziva se Tetovo, Debra, Kumanovo, Gostivar i Prilep i Skoplje. A jedan deo tela Albanije naziva se Ulcinj, Kraja, Ana mali, pod Crnom Gorom, ovo je zemlja prirodne Albanije. I ostade samo jedan deo tela sakaćenoga na parče, kome su amputirane i ruke i noge ali preživeo je. Kako se naziva ovo telo? Naziva se Kosovo, naziva se Kosovo.

I on je jedini sin koji se oženio kod sestre, kod zeta, kod sestre, to je moj otac Hasan Jašari. Ko je on? Pošto vi ste novinarka [obraća se voditelji intervjua] treba da vam kažem da Milaim Zeka je njegov praunuk. U pravo njegova baba, tetka Vahida uzela je svoga brata kada je bio star devet godina, za to što su ubili sekirom i njegovu majku. I majku, samo da bih uzimali ili nasledili imovinu, jer šljive Hasana Jašari...

Aurela Kadriu: Znači vaša baba?

Behram Hoti: [Da] moju babu. Šljive Hasana Jašari, pa tu su bile desetina, na pedeset hektara od njegovih stričeva, njegovih rođaka, koji odmah nakon ubijanja Azem Galjice oni su se preselili za Albaniju. Tačno deda Ljulzim Baše je, i moj deda, njihovi očevi su bili braća. Tako reći, Ljulzim Baša ima poreklo od mleka, od mamine strane, njegova majka i ja smo drugi rođaci po krvi, on ima poreklo iz Drenice, tačno iz Ljиковca, ne nije iz Peći, ni iz Mitrovice nego iz Drenice, iz Ljиковca.

I ko poznaje Ljulzim Bašu dobro u Albaniji, njega poznaje Fljamur Gaši koji je bio jako ozbiljan dečko i posvećen u '90. godinama za pomirenje krvne osvete i za nacionalno ujedinjenje u Kosovo. Tačno Fljamur Gaši, je jedan od onih koji su doprineli izvanredno na pomirenje krvne osvete, prešao je u

Albaniji, tamo se školovao, studirao je i postiže da bude glavni šef, šef kabineta Ljulzim Baše, na ono vreme kada je on bio Ministar Inostranih Poslova. Sada je direktor, glavni politički savetnik Predsednika aktuelne Albanije, Bujara Nišana. Stoga ja...

Aurela Kadriu: Gospodin Behram, možemo malo da se vraćamo vašoj porodici? Pošto vaš deda, znači...

Behram Hoti: Po prvi put pored televizije govorim ove reči za moju porodicu. U godinama... godine, vraća se moj otac u Ljivoc, oženio se...

Aurela Kadriu: Kakav je bio život vašega oca, posle ubijanja njegovog oca od strane srpskih snaga?

Behram Hoti: Njega su podigli njegove sestre.

Aurela Kadriu: Da. Zatim kada je...

Behram Hoti: Njegov zet, tačno njegov zet, Hodža Abria, Arif Zeka, deda Miljaima Zeke je podržao, pa ga oženio u svojoj porodici i nakon ženidbe jedna izmena. Dolaskom vlade 1939. godine, kada su došla još jedan deo Albanije u Kosovo, Njemačka i posle Italija, omogućeno je... Često puta kada sam pitao oca, koliko godine imaš tata? On je rekao: "Dve godine..." "Kada?" "Dok je ovde bila Njemačka i Italija tada mi smo bili slobodni". Vratio se na rodnom kraju, u svojoj zemlji, u svojoj kolevki i oženio se.

Tačno on se oženio sa unukom Azema Galjice, znači sa sestrom svojih zetova sa sela Bakši, sa mojom majkom Zeljijom. Moja majka Zeljija kada je napunila dvanaest godine ona je ušla u kola, ušao umesto muškog roda za ženidbu Azema Galjice. Kada se on oženio po drugi put, kada Azem, kada Azem ova Šota oženila svoga muža samo da bih dobili naslednika od Azema Galjica, tada moja majka je bila u kola. Stoga ja sam i praunuk Azema Galjice, pa i praunuk Šabana Poluže jer moji ujaci koji su sa sela Bakši, Kastrati i porodica Šaban Poluže, Kastrati su sa jednog stomaka, jedna porodica.

Tokom 1947. godine, formira se organizacija, posle rata za ujedinjenje Kosova sa Albanijom. Na čelo ove organizacije bio je Skender Kosova, bivši-komandant žandarmerije i tajnih službi u Tirani 1947. godine, on je bio poreklom iz Lapa. Tada su izašli ljudi aktivisti iz Kosova, tada su došli najpoverljivije porodice, i formirali su njihove ćelije za ujedinjenje Kosova sa Albanijom, ujedinjenje Kosova sa Albanijom.

Moj otac je bio njihov jatak. Ubili su Skendera Kosova. Žandarmerija i ostale tajne službe sa Srbije, sa Jugoslavije u to vreme, otkrili su one koje su imali. Zatvarali su u zatvor i kako kažu u selo Ljivoc i u dvanaest drugih sela, čoveka koji je bio najpoverljiviji bio je Hasan Jašari, stoga mog oca su nazvali i

Hasan Besa, Hasan Ljirkovci, Hasan Jašari, Hasan Besa. Kada je pao u zatvor moj otac ni jedan saradnik sa organizacije za nacionalno ujedinjenje nije dao deklaraciju u sudu u Prištine, ovde...

Aurela Kadriu: Znači i vaš otac je bio progonjen?

Behram Hoti: Bio je progonjen i kažnjavan, po zatvorima, kao prvo u Srbici, u Mitrovici, u Prištini, u Niš, u Sremskoj Mitrovici i do Goli Otoka.

Aurela Kadriu: I u Goli Otok?

Behram Hoti: Zatvoren u Niš...

Aurela Kadriu: Da li vam je rekao tata nešto za ove doživljaje po zatvorima, da li znate vi nešto?

Behram Hoti: Kako da ne, kako da ne...

Aurela Kadriu: Da li se sećate?

Behram Hoti: Ja sam prvo dete, koji sam pohađao školu i ja sam prvi profesor sa sela Ljirkovca i ja sam prvi pesnik i pisac prvi u Drenici, i tako dalje, i tako dalje. Prije mene je bio Nebi Duraku u Drenici kao pisac. Ja sam objavio prvo književno delo u Drenici, od kada se zove Drenica, ime na albanskom [albanski] Drenica, prvo književno delo, autor književnog dela, ja sam. Stoga ja sam zaslužio, ja sam dobio ime pesnik i pisac Drenice.

Aurela Kadriu: U kojoj godini vi ste izdavali knjigu?

Behram Hoti: 1965. godine kada sam ja imao 19 godina, bio sam u drugu godinu, dok u prvu godinu srednje učiteljske škole, 1965. godine Esad Mekulji je izdavao knjigu deset godine ranije, 1955. godine. Autor je Behram Hoti na ovu knjigu "Moje predavanje" [*Ligjerimet e mia*], zatim redaktor je Esad Mekulji i Hasan Mekulji. Ko je Esad Mekulji i Hasan Mekulji? Dva albanskih pisaca i veliki intelektualci, i svi pesnici u Kosovu imali su podršku od strane Esada Mekulji jer on je bio glavni urednik časopisa "Novi Život" [*Jeta e Re*]. I tu smo bili skupa svi pesnici, pisci talentovani pesnici koji su bili u celo Kosovo. Između njih, recimo na primer Din Mehmeti, Alji Podrimja, Mehmet Kajtazi iz Drenice, Nebi Duraku iz Drenice, i tako dalje i tako dalje

Aurela Kadriu: G. Hoti da li možete da nam kažete o uspomenu vašeg oca kada je bio zatvoren, kako...?

Behram Hoti: Uspomene o mom ocu, imam ih jedno...

Aurela Kadriu: Naročito sa Goli Otoka...

Behram Hoti: Da imam jednu svežu nezaboravljenu uspomenu kada je stigao, kaznio se u Prištini, na Okružnom Sudu. U ono vreme, ono vreme, vojni državni tužilac je bio Alji Šukria, dok njegov zamenik je bio Seljim Obranća. Narod u Lapu nazvali su ga Seljim Zešku jer njegovo lice je bilo malo tamnije. Ko je Seljim Obranća? Jedan od istaknutih partizana u teritoriji Lapa, za vreme rata 1944, '45. godine, do kraja '45. Koji je bio taj rat? Oslobođilačka borba.

On je ušao u ratu kao partizan na oslobodilačkoj borbi kako da se oslobađa albanski narod od strane srpskog i velikog okupatora Srba-slave i da dobije slobodu gde god se govori albanski jezik svuda da bude Albanija, gde god da su albanci, da se pretvori u Nacionalnu albansku Republiku Albanije.

Ali 1945, '45. godine, tamo februara, kada su krenuli albanske brigade, sedma albanska brigada Bećej, za Kikindu, za Srem, da isteraju nemče iz Balkana, tada Komunistička Partija Jugoslavije na čelo sa Josip Broz Titom, ovim zločincem, mnogo opasan za albanski narod, Ranković, Aleksandar Ranković, i drugi i drugi... dali su uredbu da ne... do Srema bila je komanda na albanskom, sedma komanda, sedma kosovska brigada, bio je komesar u onoj brigadi Camilj Brovina iz Đakovice, zatim Šaban Hadžija bio je komandant iz Tropoje -Albanija.

Tada, tada, izmenjuje se komanda, do toga dana je bilo: Pozdrav, Komanda stoj, napred, Okreni se na desno, okreni se na levo i tako dalje, i tu kaže, kažu, odjednom izmenila komanda... kažu, "Ode zima dođe leta, nema više tungatjeta" [Na srpskom], samo naške, samo srpski. Učinjena je velika prevara u Balkanu protiv albanaca. Tada su stigli telegrami, imena i prezime, Seljim Obranća da se sudi u Okružnom Sudu, ne daleko, tamo kod topola, tako nazivaju to mesto.

Stiže spisak za koje treba da se usude, da idu u zatvor. Oni su bili zatvoreni nego sada da se streljaju, ratnici brigade sa Drenice na čelo sa komandantom Šaban Polužom, jer komandant Šaban Poluža bio je ubijen zajedno sa Mehmet Galjicom. I moj otac sa svojim drugarima, onim njegovim poverljivim i sa poverljivim drugarima sa Albanije, njemu su bili stričevi tamo u Albaniji, i prvi rođaci, formirali su organizaciju da se ujedinjuje sa Kosovom.

Ova organizacija se otkrila i moj otac pao je u zatvor. Kaznili ga na vojnom sudu u Prištini, na Okružnom Sudu i od tuda njega su prebacili u Niškom zatvoru. Nije mnogo kasnilo kada, Seljim Obranća odbija suđenje i potpise u rešenjima u kojima albanci u zatvor, da se streljaju. U strelište, tamo je bilo mesto u Prištini, tako se zove i danas "Strelište". Tu su streljani: Đon Serreći, Šaban Bajku iz opštine Kamenice selo Muciverc. Tu su streljali mnogo, mnogo albanaca ali ja sam spomenuo samo dvojicu, ali ima i mnogo drugi.

I dođe, dezertira Seljim Obranća, i pozdravlja se sa pozicijom, partizanskog koltuka, primetio je da su

ga izneverili partizani i njega su zatrpali u zatvor, u stvari ne on je pobegao u šumi. U početku on se krio kod jedne njegove tetke tako zvano selo Draguša do Purgovca i tu je kontaktirao sa šehom Lapa koji je imao veliki autoritet u komunističkim sredinama u to vreme, za Kosovo ovde, u Prištini i u Lapu. I njemu šeh kaže, “Predajse,” ove su reči Seljim Obranće, ja imam dnevnik Seljim Obranće, samo ja imam taj dnevnik i niko više, i njegove slike za vreme rata... kaže: “ima da se kažnjavaš, možda jednu godinu, možda dve godine, život je zagarantovan, predaj se!” On se predaje, dobije kaznu, dođe u Nišu u zatvor i sastaje se sa svojim ocem, sa Hasan Jašarijem u zatvor.

Tu su počeli da se pobratime, pričali su jedan drugome... jer Seljim njemu kaže, “O Hasane, Hasan Jašari, kada je došla brigada iz Drenice sa Šaban Polužom i Mehmet Galjicom u Podujevo i da se pošalju za Srem i Kikindu, u Bečej da ratuju protiv Nemaca, bilo je određeno da ih neko likvidira tamo negde prema Prepelaca, u vozu kada budu ušli i da im se kaže da su imali ne sreću vozom u jednoj krivini, i voz se prevrnuo, i da skroz rasparčao se. Ja sam bio” kaže: “na vrhu komande” sada u Podujevo gde je. “Imao sam navijen šarca”, mitraljez, šarca njemački, “da kada dobijem komandu iz Prištine da vas ubijem sve redom”. Kaže: “Ali, nije bilo napisano, sada došao sam u zatvor, sreo sam tebe” i oni su se družili kao braća. “Koliko sinova imaš?” Kaže: “Imam ih sedam...”

Aurela Kadriu: Pitao je vaš otac Seljima?

Behram Hoti: Da, da. “Sedmero, sasvim mladi”, i kaže: “Jednoga da mi ga pokloniš mene”. “Da,” reče: “brate Seljime ima da ti poklonim, ali zašto, razlog?” kaže: “Da budem zet u Lapu”. Pošto govorim po prvi put intimno, i ja, tata izvini mene za Seljim Obranću i ja da budem zet u Lapu, i ja sam zet Lapa i prvi zet Lapa. Ali, aktuelni predsednik Podujeva koji se zove Agim i prezime Veljiu. Njegov otac bio je kurir u brigadi Šabana Poluže, za vreme rata u Drenici. Stoga, mi iz Drenice sa Lapom imali smo, neću, neću da delim teritorije, ali mi smo uvek imali posete na oba pravca. I tačno ime kurira Šabana, u štabu Šabana Poluže, bio je Nuhi Bradaši zvali su ga, Nuhi Gaši, Nuhi Bradaši.

Ja, godine... tata po zatvorima. Počele su represije, pretres u našoj kući, mi ostali kao ćurkino pile, samo sa majkom. Posle naši ujaci iz Baksta su nas podigle, starali se za nas, doneli nam meso, doneli nam hleb, doneli nam kupus u turšiju, doneli nam sve najbolje, drva... i ja 1959. godine, krajem '59, tačno u septembru, završio sam osnovnu školu u Ljikovcu i bio sam najbolji učenik, ne samo u Ljikovcu nego u celoj opštini Srbice, najbolji učenik. Sa ocenama, na vladanje i sve. Bilo je i drugih posle mene, da posle mene je došao jedan izvanredan učenik a to je doktor Sadik Zeka, prvi lekar iz Abrije dok ja sam bio otišao u učiteljskoj školi u Prištini. Polagao sam prijemni ispit. Sa mnim su bili i neki drugi iz Abrie, drugih i drugih koji danas govore po televizijama i ne spomenu njihove kolege. Oni nisu mogle da polažu prijemni u Učiteljskoj školi, ja sam polagao ispit jer ja sam bio odličan, položio sam ispit i postao sam učenik Učiteljske škole i...

Moji profesori u Učiteljskoj školi, naje veći deo bili smo, oni su završili Učiteljsku školu u Elbasan. Bili

su ne zamenjivi. Između njih Becir Kastrati, jedan profesor, jedan albanac, jedan patriota, jedan vizionar, jedan poliglot, znao je mnogo jezika, i tako dalje. Bio je moj razredni. Ali opet dečaci sa Lapa koji su bili sa mnom u razredu, oni mi naučili malo više srbsko-hrvatski jezik. Jer žena Đon Široke takozvana profesorica, a znao sam njoj ime ali sada ne mogu da se sećam, i rekla mi: "Ako ne znaš ti si iz Drenice, ako ne znaš srpski jezik kao Alji Šukrija nećeš nikad prolaziti, dobiti prolaznu ocenu". [Na srpskom] Ako ne poznaješ srpsko-hrvatski jezik kao Alji Šukria, ti pozitivnu ocenu nećeš dobiti. Ali, dečaci sa Podujeva imali su, imali su komšije srpske i crnogorske porodice i znali su jezik. Uzeli su mene noću, krijući, ilegalno u njihovim stanovima i naučili su me srpsko-hrvatski jezik, povelu me i u Kino Omladinu ovde... svaki od njih je mene podržavao, oni su me...

Aurela Kadriu: Gde ste vi stanovali tokom ovog perioda?

Behram Hoti: Ja, ja sam stanovao u privatnom stanu koga mi bio našao Fazlji Grajevci, jer Fazljia mene je registrovao u Učiteljskoj školi, Fazlji Grajevci patriota i simbol za nacionalnu zastavu. I kada je on pao u zatvor nije deklarirao ni jednog svog saradnika, prema tome većina ljudi koji su saradivali sa njim i kao mladi ljudi, živi smo, nije kazao u sudu ko je. Ja sam stanovao u ulici Bratstvo Jedinstvo kod pijace u jednom stanu na prizemlje. Meni kupio mi je Fazlia ćebe, jorgan... i svake nedelje došao je da me obiđe, jer on je radio u Dobroševcu kao učitelj. Tako da ja sam tu stanovao, ne u studentskom domu, ja nisam imao pravo za to što mi je bio otac politički zatvorenik, protiv vlade, protiv Komunističke Partije...

Aurela Kadriu: Vaš otac je bio u zatvoru kada ste vi bili u Učiteljskoj?

Behram Hoti: U zatvor, u zatvor, u zatvor...

Aurela Kadriu: Koliko godina je otac bio u zatvoru?

Behram Hoti: Osam godine. I ovako, ni na internat da budem smešten jer ja sam imao đavolu potkovicu od balista, sin nacionalista koji je pucao protiv partizana, jer u brigadi Šaban Poluže moj otac rukovodio je sa jednom kompanijom, bio je ratnik Bajraktara Hotia, Rrustema Bajraktaria iz Polužine i Šabana Poluže. Eh, sada ja nisam imao pravo na penziju, ne nego, za stipendiju, nikako ni kredit, a ni da se prijavim za dom. Mi nekoliko nas nismo imali to pravo jer naša porodica, porodica naša bila je odbijena od Komunističke Partije, od Socijalističkog saveza.

Nije smeo niko da nam dolazi ni da kopaju u naše njive, ni ti da žnjeo, ni da kosi, ni u svadbu kada se oženio moj brat, bata Seljmon. Došao je samo jedan iz Ljivkova kolima sa konjima i sa svojom ženom u svadbi, jer ni jedan nije imao pravo od Komunističke Partije da dolazi našoj porodici, bili smo ne priznati... i posle pet ili šest godina, kada je već došao tata iz... do kraja svog života kada su njima

skinuli, povodom razrešenja Aleksandra Rankovića.

Zatim idu torture tokom akcija za vreme prikupljanja oružja u Podujevo, tako i u Drenici, i u Dukadini i u celo Kosovo, bila je akcija... torture i svega....Ja sam završio Učiteljsku, završio sam fakultet Albanski smer u Prištini. Bio sam u jednoj... otpočeo sam studiranja na trećem stepenu, post-diplomske zajedno sa Jusuf Budžoviem i drugih, zajedno sa... i upoznao sam se sa dečacima iz Rugova, kao prvo sa Zimer Nezirijem, sa Isa Demaj i drugi.

Aurela Kadriu: Jeste li bili politički angažovan tokom pohađanja u Učiteljskoj i u fakultetu?

Behram Hoti: Da, bez daljeg.

Aurela Kadriu: Možete da nam kažete za taj period kako je bilo?

Behram Hoti: Zašto ne. Ja sam možda između jedinih intelektualaca u to vreme koji je bio u zatvoru kada sam vojnom roku.

Aurela Kadriu: Tokom kojih vremena ?

Behram Hoti: Ne, ne, ne zatvor, samo ako imaš jednu novinu anti Srpsku ili knjigu iz Albanije u džepu li knjigu Envera Hodže, pa aktivno delovati...

Aurela Kadriu: Dobro, možete nam objasniti ovo i kada su se dešavale, za vreme studiranja ne?

Behram Hoti: Ovo, odmah. Bilo je 1980., 1968. godina. Da vraćam dobrotu mog rodnom kraju, ja sam se vratio kao profesor albanologije u Ljivovc. Pa koja je svrha...

Aurela Kadriu: Nakon Učiteljske ili nakon studiranja?

Behram Hoti: Posle studiranja. Svrha je bila, jer bilo je Nacionalni Pokret onda...

Aurela Kadriu: Za koju godinu mi govorimo?

Behram Hoti: Za vreme 1968. godine. Bilo je Nacionalni Pokret i velika priprema da se postavlja zastava u datum 28. [novembra]. I to tačno ove ruke od njegovog učenika koje su sada ruke profesora, doktora naučnih doktora, da one su ratnici vojske, OVK-a u Drenici, ali ne samo u Drenici, i u tri rata, i ja sam jedan od pripadnika, ja sam učesnik i veteran u sva i tri rata... bili su moji učenici oni sa svojim profesorom i sa Veselj Zekom kao saradnik u Ljivovce, nastavnik, evo podigli smo zastavu nad krova škole Ljivovca, i ne po trnja, po bandera, po... nad krova jedne institucije. Stigla je policija,

manifestacija... ostavili su papir tu da se... "Prekine se manifestacija!" Jer mi smo imali 28. novembra, i ne 29. 29. bilo je dan Republike Jugoslavije, zatim 28. bio je dan Republike Albanije.

Postavili su u školskim vratima, mi na dvorište igramo kolo, pesme i recitacije. Samo ja sam bio u nacionalnoj nošnji. Oni moji saradnici, učitelji i nastavnici bili su sastavni deo članarine Komunističkog Saveza, ja im rekao: "Vi ste slobodni. Nemojte učestvovati, vas mogu da vas isteraju sa Komunističkog Saveza, posle i sa posla, ja sam obuzeo na sebe ovaj posao". Jedini čovek sa svojim đacima, nekoliko njih su ubijeni na ovom ratu, i drugo, narodnom nošnjom, saću vam doneti sliku, onaj deo knjige, onu fotografiju kada smo podigli zastavu. Postavljali smo u vratima da bih se raspodelila uredba.

Onda rekao sam Šefkije Zumberia iz Ljiovca i Hamide, Hamide iz sela... naselje Cmokaj iz Abrije, Hamidi, učenica sa osmog razreda: "Pocepajte, ja ću da vas štitim". Naravno da sam imao čime da ih štitim sve dok sam bio živ [tako reći mlad], imao sam čime da ih štitim... ali oni mene nisu mi se približili, niti su njih uznemirili... dve kompanjone sa policajcima. Bilo je i Albanaca u to vreme u policiji, ali manje, više su bili naške. I nisu pritvorili, nisu ni mene hapsili toga dana, ali kasnije su počele da hapse.

I tačno '90. godine, i to krajem '90. godine... 1969. godine ja sam bio uhapšen kao vojnik, u početku u Postojni-Slovenija. Zatim, ja sam bio u zatvoru u Postojna, u kasarni Titova Kasarna, Titova, Titova Kasarna u Ljubljani. Iz Ljubljane u vojni zatvor oficira u Zagreb, i tu sam bio kažnjavan u Vrhovnom Sudu Jugoslovenske Armije sa zatvorom, i zatvor, jedan veliki deo zatvora ja sam bio u Kopar u Sloveniji i jedan deo u Šibenik i u nekim drugim mestima. Na moje suđenje, dozvoljeno je bilo da učestvuje samo ocu i jednom našem rođaku, bio je sin Džemajlja Bajraktaria, zove se Rrustem, Rrustem Bajraktari, koji je radio u to vreme u Zagrebu. Kod njega je došao moj otac da prespava i sutra dan da dolazi na Vrhovnom Sudu. Mene kažnjavaju za otimanje, razvaljeni vojnih magacina, otimanje vojnih oružja i donošenje istih u Ljiovca-Drenice. Moje Kule, tatine kule. Više dana su bile organizovane i ni jedan učesnik nije stradao samo ja i moj brat Jašari...

Aurela Kadriu: Jeli ovo bilo istina?

Behram Hoti: Tačno. Moj brat u civilu dobio je kaznu od dve i po godina, a mene kaznili sa osam godine. Moj brat, Jašar Jašari, uhapsio se sa mnom zajedno i držali smo dane zatvora. Ja vojno lice on u civilu. U Mitrovici, i drugo. Ko je Jašari? On je otac pali borca koji je pao istog dana sa komandantom, komandantom Brigade "Adem Jašari" u Vrbovcu-Drenica, Iljaz Kodra. Da on je otac pali borca Ljutfi Jašarija.

Auerla Kadriu: da li možete da nam kažete...

Behram Hoti: Ne, Ljutfi, nego Fazlji Jašari. I posle zatvora, mene nisu dali da radim u ni jedno mesto...

Aurela Kadriu: Možete da nam kažete malko o iskustvima zatvora? Torture, godine u zatvoru, tokom zatvora, koliko toliko da nam kažete o iskustvima.

Behram Hoti: Da...

Aurela Kadriu: Verujem, možete da se sećate.

Behram Hoti: Danas... kako da vam kažem, vi ste mlade, vi ima...

Aurela Kadriu: Pa za ljude koji vide...

Behram Hoti: Vi ima da budete mlade majke. Sada kada ste ovako devojke vi ste korisne, i mnogo veličanstvene... pa i niste svete. Kada vi ljuljate koljevke, vi ćete postati svete majke. I ja ne želim da uznemirim vaše duše jer nas je dosta uznemirila rat sa Srbijom. Da, da, ja ću vama reći ovo, da srpski zatvor, civila, negde su tretirani po zatvorima, po informativnim razgovorima, više od pola miliona Albanaca, po zatvoru studenata u onoj godini, demonstracije studenata '81. godine i tako dale. I pored svega, pored njih nema... to su divlji zatvori.

Mi nismo doživeli zatvore u Albaniji, ni druge, u Americi, i tamo i vamo, ali takvi zatvori, ne ljudski, strogi, takvi su bili zatvori koji su bili pripremljeni za Albance u Kosovo, civilni zatvori. I da ne govorimo za vojne zatvore. Ja, mada sam služio vojsku, bio sam praćen tokom obavljanju usluga, od strane tajne službe, za otkrivanje...

Aurela Kadriu: U kojoj godini vi ste služili vojsku?

Behram Hoti: Ja sam služio vojsku u 1900. godinu... tri puta ja sam otišao u vojsku jer su mi prekinuli, mene su me zatvarali, da li me razumete? Pa posle onaj deo što mi ostao morao sam da idem da služim. Eh, vojni zatvori bile su sasvim drugo od civilnih zatvora, moj zatvor nije bio jednostavan, ono je nešto posebno i ovo je prvi put da se uhapsi profesor albanskog jezika, na taj način, zgrabiti oružje, na aktivnom zatvoru, da ona oružja su potrebna za Kosovo, kako bih počeli potrebni rat.

Aurela Kadriu: Da li možete da nam kažete nešto o toj akciji grabljenja oružja, kako ste ovo organizovali, ko je bio sa vama? Nekoliko, nešto oko ovog događaja...

Behram Hoti: Imao sam vojnike od...

Aurela Kadriu: Koje godine se desilo?

Behram Hoti: Tada, '70. godine, bilo je vojnike iz Ulcinja...

Aurela Kadriu: Kako ti došla ova ideja za ovu akciju?

Behram Hoti: ... sa Makedonije. Moja Ideja bila je da uvek snabdevam svoju kuću, moj prag, moje kuće sa oružjem. I prije polaska u vojsku, ja sam snabdevao svoju porodicu, moje unuke i druge i druge i druge, sa oružjem. Bio sam pripremljen uvek. Znao sam da će da dođe dan kada moramo da ratujemo. I tačno u Ljivovcu, mesto štaba OVK-a, kada smo počeli prve vežbe, tačno moj otac je predao oružje nova mazurka, on je dostavljao našoj vojsci. "Evo" reko: "sa ovim vi možete da pucate u srpskim helikopterima". Jer u početku neki su uzeli lovačke i ja volim da idem da se pripajam OVK-a, a neko i nije imao u opšte oružje.

Bili su prinuđeni da idu u Albaniji da uzimaju oružje i donesu 80 i više kilometara, po 50 kilograma u leđima, i tako dalje i da ih donese u Ljivovcu i iz Ljivovca da se dele sa svih strana. Posle moj stari mi reče: "Sine..." i mojim učenicima kada su otvorili rovove u sred Ljivovca i Makermal, tamo su šumice Makermala i rovove, kada su napravili zonu slobode za rat tu u Drenici. Reko: "Evo njih," kaže on mojim učenicima tada kada su došli, kakvi su postali, kako su porasli, došli su da počnu rat u Drenici: "ne drugi stari neće imati ovo oružje" "Gde ti je?" Reče: "Ja imam negde drugo oružje".

I Hasan Jašari 17. septembra, 16., 17., posle jedne teške bitke, on jedini koji nije napustio ni jednog dana kućni prag, stalno u Ljivovcu. Šaban Jašari, Ademi i Hamza u Prekaze, pa desilo se i negde drugo, gde danima, pa u Ljivovcu je jedini čovek kojeg smo mi morali da ga pustimo, cela vojska, štab, jer su krenuli sa dvesta tenki i koliko samo da se ne oštećuje vojska, da se brani narod, jer Ljivovcu je postao kao oaza, slobodna zona. Oko 50 hiljada i više izbeglica sa svih sela Drenice, ne samo iz Drenice nego i sa Lapa, stigli su u zoni, tu u Ljivovcu. Morali smo da udaljimo narod, da se upute na drugim krajevima tako da kada bude stigla srpska vojska u Ljivovcu da ne ubija, da mu se ne daje prilika da ubija ljude...

Aurela Kadriu: G. Behrami, da li možete da nam kažete, malo više, detaljnije oko ove akcije oko otimanja oružja? U kojoj godini je ovo bilo, kako je organizovano?

Behram Hoti: Ja '69. godine bio sam između vojnika, predavao sam vojnicima lekcije, bio sam nominiran da idem kao pod-poručnik, kada služim jedno godišnju vojsku. Ali moji oficiri, za svoju dobru sreću, bili su veći deo Hrvati, bio Tomislav Badovica, Hrvat, komandant bataljona i drugi. Reko sam da moj cilj je da služim vojsku i da se vratim na svoje rodno mesto da doprinesem tamo kao profesor, jer tamo ima potreba Kosovo za učitelje, profesore. Oni su mene predlagali za aktivnog oficira jer prema njima ja sam i stvarno ja sam bio jako spretan, i stvarno ja sam bio uvek spretan i pripremljen mnogo za upotrebljavanje oružja i to od svakog vrsta, ja sam imao i dugo vreme mi smo

imali tradiciju u porodicu ovaj posao. Moja svrha, intimno rečeno, prema meni bilo je cilj ja da donesem oružje u Ljиковcu. Na moje rodno mesto. U mojim kulama.

Aurela Kadriu: Znači vi ste dobili posao pod-poručnika?

Behram Hoti: Tri meseci prije nego da služim vojni rok ja sam doneo oružje u Ljиковcu, jer ja kao dobar vojnik, sposoban, sa visokom vojnim vaspitanjem, pripadao je meni 15 dana porodično odsustvo, da se ide porodici, kao poklon. I ja tokom tog vremena, organizovao sam mladiće i nekoliko drugih ljudi, sa drugih sela Drenice, ali naročito sa Ljиковca, koji su radili u Celje-Sloveniji, u Postojni i u jednom drugom gradu, Maribor. Nisam ja njima rekao šta imaju oni u tim...na to vreme imali smo dušek, dušek za spavanje za dve osobe, i za jednu osobu...Vaši roditelji ili dedovi vaši mogu da zapamte, bili su jako tvrdi, dobro sašiveni i dosta debeli. Onda moj brat Jašari i nekoliko drugih mladića koji su radili u Cele, njih su poparili i u tim dušecima natrpali su oružje, jer oružje može da se raspasa na delove a i tako u tim dušecima smo postavljali oružje. Na primer, između njih i prve automate koje nije niko video ranije u Drenici, u to vreme automat.

Aurela Kadriu: Kako ste mogli da ih izvučete one oružje?

Behram Hoti: Ja sam ih izvukao.

Aurela Kadriu: Možete da nam kažete kako?

Behram Hoti: Tako jer ja sam imao tamo jedan poseban i izvanredan autoritet, tamo. Dobro, ja prvo sam obezbedio ključeve sa magacina, kada sam ja bio u različitim vežbama, jednom jedno, jednom jedno i sve sam prebacio preko dvorišta, preko kasarne, u šumi i zamotao sam sa najlonom tamo, i tamo sam i ostavio. Tu su došli moji ljudi i uzimali ih, natrpali su ih u one duške, i neka vrata pa za Ljubljane ili Celje... kao sada što se radi u Prištini, stare kuće pokvare, sruše da bih napravili solitere, velike zgrade. Vrata su tamo bile u sanducima, vrata i prozori široke i Slovenija je poznata za preradu drva, i iste napravljene od drva vrata i prozori, sa...Kao npr. "Lesna" u Kosovo, firma za vrata i prozori, "Lesna", ona ima poreklo iz Slovenije, poznata stvar...

Reče, rekao sam ja bratu: "Vidi gde ima ona vrata za prodaju, gde su ih postavili za prodaju, gde su srušili stare kuće, koja su bila od vremena Austrije-Mađarske kada su izgradili one vile, izgradili su ih da izgrade modernu državu, infrastrukturu grada...i tako". Ranije su nazvali đavola vuna, onako kao pamuk eh takvim su radili: "Napuni i postavljaj delove oružja na kapak u vratima. Da li vidiš i vrata imaju svoj kapak {pokaže rukom prema vratima, pa ovo je tesno kao kapak... zalepi dasku sa kitom i sa obe strane i tako prebaciš u voz do Ljubljane, adresa Glogovac, Glogovac, Drenas sada Glogovac u Drenici," i imao sam ljude organizovane iz Ljиковca da idu kolima i konjima da ih uzimaju.

Aurela Kadriu: Kako ste komunicirali vi pošto ste bili vi unutra a ljudi vani? Iz vojske...

Behram Hoti: ...gde, ovamo? Ja sam, sam dobio tri puta slobodne dane, uzeo sam...

Aurela Kadriu: Znači, tako ste ovo organizovali?

Behram Hoti:... kada sam ja primio ovu komandu, general Jorže Žbat devete vojne Jugoslovenske zone, kako sam prekinuo, reče meni: “15 dana imaš poklon da ideš da obiđeš porodicu”, da li me razumeš... bio sam spretan za takve poslove...

Aurela Kadriu: Tokom ovog perioda od 15 dana vi ste organizovali akciju jel?

Behram Hoti: Dobio sam 15 dana, tri puta po 15 dana. I tada rekao sam mom ocu: “Počni da izgradiš novu kulu, nove kuće... kada stižu prozori i vrata, neka misli... narod, i neka zna da Ljиковci izgrađuje kuće i ova vrata i prozori, donese sin koji je bio u Sloveniji”. Da li me razumeš? I vidiš kao sada kada se kupuju mašine za pranje veša i slično iz Njemačke, i ona vrata i prozori oni su prodali, kao u Prištini da se prodaju vrata i prozori od nekoga... i u vozu, došli su same, u voz.

Onda kada su stigli, izašao je moj otac sa braćom, ljudima i konjima, kolima sa konjima uzeli su i poneli u Ljиковcu. Većina tih ljudi nisu ni znali šta ima tu. Mnogo konspirativni, ali neki su i znali. Oni koji su ih izvukli iz dušeka i od vrata i prozori, prozori za nove kule, jer mi do ovog zadnjeg rata imali smo tri kule, tri velike kuće imali smo od 25-26 metara dugačke pa tamo su ih sakrili.

Kada su me uhapsili mene, jer počela je registracija i počeli da maltretiraju magacionere: “Gde su ostali oružje?” Tamo, vamo... ja sam osetio odmah da ima neka sumnja, ima nešto što se sumnja da se nešto osetilo, ima nešto sumnjivo. Onda ja sam pozvao brata i rekao sam mu: “Kako je cela stvar?” reko: “Govori se da su uhapsili oca”, oca ne, nego “majku i drugog brata”. Da li me razumeš? Kao informativni razgovor tako su rekli tada: “Govori se da si sumnjiv i ti”. Onda ja sam se dobrovoljno predao, jer imao sam nameru da počnem i tamo jedan mali rat i tamo, ali ja sam se predao, čim sam saznao da mi majka pala u zatvor. Mada ovo nije bilo, nije bila tačna vest. Napisao sam pismo.

Došao je jedan od generala sa dvesta i više vojnika, došli iz Slovenije u selo Ljиковc, došli su i okružili su selo. Došli i rekli su mom ocu: “Ovo je pismo vašeg sina. Nama trebaju samo oružje koje je on doneo ovamo, on je dobro i zdravo”. Ja sam bio u zatvor. “ On je dobro i zdravo, nama trebaju samo vojne oružje, tvoja oružja koje imaš za porodicu ne, samo što je iz vojske”, i kaže, “ono šta je doneo sin ovde. Vaš sin je dobro i zdravo. Bio je od naji boljih vojnika, vojnik broj jedan je bio u celom bataljonu u Ljubljani, Postojne, ali desilo se ovo jer vaš sin je nešto sanjao...”

Jer ja na suđenju reka sam: “Sanjao sam da su ušli četnici u Drenici i došli da mi masakriraju porodicu,

kao i ranije što su nas masakrirali”. Dali me razumeš? I tako sam ja bio sanjao. I onaj san i u deklaraciju svuda mnogo mi bilo pomagalo. Psihički on je sanjao i to mu bilo razlog da je morao da naoružava svoju kuću, ja, ja nisam kazao nikome zbog čega sam ja doneo toliko oružje tamo. Ovakvo je bilo putovanje oružja iz Slovenije po prvi put, više nikada nije mogao da uradi nešto tako, takvo delo. Ali ja sam imao jake drugare. Mene su pitali, jesi li bio sam ili sa kim, ne sasvim sam. Pa ko je poneo tamo, brat. Jer ja sam znao da brat ne govori nikome kao što sam ja, brat. A kod mene se slagalo, brat bio je sa poslovima u Cele, u Sloveniji.... I ovako je bilo putovanje mojih oružja.

[Ovaj deo intervjua realizovano je 5. aprila, 2017. godine]

Drugi Deo

Aurela Kadriu: g. Behrame, možete da nam kažete nešto za period '70. godina?

Behram Hoti: Da, da možemo početi. Godine '70, tačno 1970, ja lično bio sam zatvoren u vojnom zatvoru oficira u Zagrebu. U Kosovo je počelo sve da sveta, bile su one godine '70. do 1978. godine, '79., tako nešto. Pošto Kosovo je dobila pomoću Boga i podrške naroda i nacije, Univerzitet Kosova, u svakoj godini u Kosovo izašle su izvanredne generacije studenata, srednjih škola. Onda, Univerzitet Kosova brojilo je 35 hiljada do 50 hiljada studenata.

Ovaj period '70. je od najboljih, naji uspešnih kojih je nekada doživela Kosova, istorija Kosova, istorija Kosovskog naroda, Albanaca sa Kosova. Posle Univerziteta Prištine, '74. godine te dobili smo Ustav Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova na nivou Federacije Jugoslavije i još malo pa da bude Republika Kosova, tada samo što nije smo imali Vojnu Akademiju. Nedostajalo joj Vojna Akademija inače sve druge institucije u Kosovo je bilo i Policijsku Akademiju, Akademiju nauka i umetnosti, Univerzitet i sve što je bilo potrebno. Pa, zbog ovoga bilo je mnogo zahteva da bude ili da se proglasi Kosovo Republika, ali bilo je ne... ne moguće jer bila je glavna prepreka Republika Srbije koja je uvek volela da drži pod pazuhom, pod potkovicu Kosovo, ali nije postigla.

Do '74, '75, '76. godina, Kosovo ne samo što je svetala na intelektualnom smislu, nauke, kulture, prosvete, obrazovanje, ali doživela je i ekonomski napredak. Trepča je bila garancija cele Jugoslavije, Federativne Jugoslavije za tendere koje tako ih nazivamo danas. Garancija za celu Evropu, za izgradnju i novo izgradnju, Trepča je radila, Srbija i Jugoslavija se gradila. Narod je bio na teškom stanju i uznemiren zbog velikog siromaštva.

Do 1974. godine, kada smo dobili Ustav, institucije na Kosovo, Radne organizacije, zapošljavanje

Albanaca u Kosovo proporcijom sa minoritetima, koji su bili na Kosovo, minoritet tada je vladao Kosovo, minoriteti slava, Srba-slava, negde u svakoj organizaciji bili su zapošljeni osam, sedam, ili jedan dva Albanaca. Po vodom dobijanja Ustava '74. godine, onda je otpočelo renoviranje, ponovo oživeli , zapošljavanje, proporcionalno zapošljavanje, upotrebljavanje jezika i Albanskog jezika. U svakoj instituciji počelo je prevod normativnih akata u svakoj radnoj organizaciji, jer do tada različiti status, normativnih akata, Radne Uredbe bile su samo ne na Albanskom jeziku, na srpsko-hrvatskom jeziku, nije bilo na Albanskom jeziku. Mnogo zatvorenika su izašli iz različitih zatvora, različite profesije: profesori, studenti, imenovali su po radnim organizacijama kao administratore ili prevodioce i referenta za dvojezično.

Aurela Kadriu: G. Behram...

Behram Hoti: Ja do '74 te bio sam u zatvorima Srbije, ali dnevnu štampu "Rilindja" dobili smo i u našim zatvorima. Jedina novina na Kosovo bila je tada. Ima šta da govori čovek za ovaj period.

Aurela Kadriu: Da li možete da nam kažete za ove godine zatvora, vaše uspomene za vreme zatvora i šta ste uradili posle zatvora?

Behram Hoti: Uspomene, nisam ja bio jedini Albanac po zatvorima. Zatvori su bili prepuni i u ono vreme, krcato sa Albancima koji su bili kažnjavani. Jednu ne zaboravnu uspomenu imam za ono doba kada smo pošli iz ćelije zatvora na dvorište gde je bilo šetalište. Zidovi su bili visoki pet-šest metara i ograda trnovita, na četiri strane dvorišta, i one u visini kao tvrđava... bilo je potrebno da držimo unapred ili ovako {pokaže rukama} ili po leđima i da se ne gleda ni levo ni desno. Mada ja sam pokrao pogled na četiri strane i kutova na zidove dvorišta, bili su visoki zidovi. Bili su u spremnom stanju po dva-tri vojnika i puško-mitraljezi spremni. Za nas je bilo nemoguće da se beži i da se udalji iz zatvora, pa vidite, ovo, možda naročito za Albance bilo je stražara izvanredni, kako bih se stvorilo neka panika u duši i u srce, i u našem dinji tetu, i u naš moral. A naprotiv naš moral samo što se još više ojačao, pa na dalje...

Zatvorenici hodali su ovako u krugu {pokazuje sa rukom kako su hodali u krug}, jedno po jedno, jedan pa drugi. Tamo po sedam-osam metara, deset metara, viđao sam jednog mladića koji po godinama bio je mlađi sigurno... i mi smo nosili vojnu uniformu ali nismo imali vojne znakove, kao npr. komunističku zvezdu, pa vojnu kapu, za vreme zime, kada je bilo hladno imali smo vojnu odeću, obučenu vojnu uniformu... on mi diže ruku i pozdravio me. Sigurno on je primetio da je došao ovde na ovom zatvoru jedan intelektualac sa Kosova. Nikad ne mogu da se setim ko je bio onaj dečko, visok vojnik, mladi vojnik. I danas mi ostalo mnogo u mislima, koji je mogao da bude onaj dečko, odakle je bio i tako. On za mene je bio... i odmah oficiri, oficiri u straži, vojna lica, vojna policija Jugoslavije, kidnapirali su ga na dvorište i njega su povelili u ćeliji ili bog zna gde su ga povelili. Ja više nisam ga

video.

Aurela Kadriu: Koja su bila vaša angažovanja posle kada ste izašli iz zatvora?

Behram Hoti: Kada sam napisao koje pismo iz zatvora imao sam jednog poverljivog poštara, Feriz Nurajn iz Plužine kada sam pratio pisma majci, ocu, braći. On je uzimao pisma u pošti i sačuvao je. Noću on je otišao tamo ispod jabuke ili kruške ili kraj slame i pročitao je njima: majci, ocu jer oni su bili analfabeti. Bio je pravi čovek. Posle, kada su nam doneli ustav počelo je... počela amnestija, i ja sam bio amnestiran. Izašao sam iz zatvora i došao sam u Prištini. Kao čovek, diplomirani profesor bilo je ne moguće da se zapošljam negde, da se dohvatim dnevniku, da se zapošljam, gde god se pojavljujem pa i po selima. Na primer, otišao sam u selo Dobro voda tamo, kod Kline, u Peći, gde, i gde sve oko Drenice. Bio je jedan, direktor koga sam ranije poznavao, direktor škole, reče on meni: "Behrame," reče mi: "imamo spisak ljudi i to puno ljudi, ti si na tom spisku, ne možeš da uzmeš dnevnik, žao mi je". Od tada pa na ovamo sve nešto nije se moglo, nisam mogao da se zaposlim.

Desilo se ova ljudska dobrota. Šerif Ahmeti, imam njegovu sliku ovde ga imam, Mula Šerif Ahmeti bio je direktor u jednoj Medresi... Medresa bila je kao odvojena od državnih škola. Bio je direktor Medrese u Prištini ovde... i Muhamet Pirraku, profesor Muhamet Pirraku njega informiše ovako: "Ima jedan dečko iz Drenice, on je profesor, on je zaposlen. Dali ima mogućnosti da dođe kod tebe i da predaje Albanski jezik?" "Da" kaže: "ima mogućnosti". I on mene primi Mula Šerif Ahmeti, ilegalno u Medresi. Tako da veliki broj hodža i islamovođa koje vidite da se klanjaju, na dan Bajrama kada se klanja Bajram npr. ovaj Bajgora, Sadri Bajgora, Sadri ili, on je moj učenik u Medrese i više njih, Mula Dževat Krieziu, Mula Fetah Bekoli, Mula Alji Vermica, Mula...sve ove hodže su učestvovali na pomirenju krvne osvete, pa kasnije ima da se sećam njihovih imena, svaki od njih je bio moj učenik u Medresi.

Aurela Kadriu: Do koje godine?

Behram Hoti: Tu sam ja po prvi put registrovao jednog mladića, rođaka, bio je sin jednog rođaka moga oca. Njegov otac, rođak moga oca, jer u našu porodicu tokom akcije za oružje, za vreme Rankovića, nije mogao niko da radi po njiva, da kopa, da kosi. U svadbama je bilo zabrane da dolaze ljudi u našu porodicu jer mi smo bili porodica koja je bila gonjena, isterali nas i od Socijalističkog Saveza. A Seljmon Murati iz Ljиковca, on je podržavao našu porodicu. Posle toga kada sam ja počeo da radim u Medresi, došao je jednom, kasno u večer u našu kuću, u našu kulu i rekao je mom ocu: "Ja ovog sina, imam" reko: "šest sinova imam, ovog sina ja sam tebe poklonio" kaže: "profesoru" kaže: "Behrama Hoti ja sam njemu poklonio". Jer ja sam bio poznat tada ne kao Jašari u to vreme. Ja sam Behram, i porodično prezime Jašari, i reko: "Poklonio sam Behram Hotija, ovog sina". "Da, da, ovaj mladi dečko, ovaj dečko," reče: "ali završi ove godine" reko: "osnovnu školu, osmi razred". I otac je voleo da ga pošalje za učitelja ili inženjer ili doktor, ili na to vreme da se školuje.

Jer on je bio zatvoren zbog politike, moj otac sedeo je sa dobrim ljudima, patriotima po zatvorima. Reko: “Ne”, reko: “ja mu poklonim da ga školuje za hodžu, da ga registruje u Medresi”. I on je Mula Osmon Musljića, koji često izlazi po raznim debatama protiv terorizma, i protiv vahabizma, i td. Mula Osmon Musljiću, koji je imao sreću i spremnost, i hrabrost, učestvovao je na sahrani Jašaraj u Prekaze. Taj hodža sa uniformom je on. Tu su bili prisutni i više njih hodža ali toga dana su došli kao civili. Ovaj jedini je došao u uniformi i često njega daju na svetske televizije CNN-i i BBC-ja, kada on plače kada gleda leševe porodice Jašaraj i sahranu Jašaraj. Tako da on je jedan od značajnih hodža.

Aurela Kadriu: Do koje godine vi ste radili u Medresi?

Behram Hoti: Ja u Medresi sam radio ‘74.godine.

Aurela Kadriu: Samo ‘74. godine?

Behram Hoti: Samo ‘74. godine, sedam-osam meseci.

Aurela Kadriu: Zatim posle Medrese?

Behram Hoti: Posle Medrese ja sam radio u školi “Branislav Nušić” jedno vreme, ali kakao su me primetili direktori, odmah bi mi kazali: “Ne mogu ti ništa, ne smijem da te držimo”. Radio sam, od tuda radio sam u Miloševo da pronađem dobre ljude, plemenite i hrabre ljude, tamo gde direktor.... Na neki način ilegalno da me zadrži za nekoliko meseci, sedam meseci, pet meseci... radio sam u Besiji, periferija grada Prištine, radio sam kao profesor jezika u Lužane. Tamo ja sam se upoznao sa nekim porodicama, na primer sa porodicom Gervala: Zecir Gervala i Ahmet Gervala, njegovim unukom, sa porodicom Žitia... radio sam i u selo Šipolj kod Mitrovice, tamo u osnovnoj školi predao sam Albanski jezik... ovako redom u nekoliko mesta, do...

Ja zaboravi da vam kažem da prije nego da idem u vojsku i prije nego da me uhapsu, ja jedno četiri, pet meseci bio sam novinar u “Rilindja”. Ali pošto “Rilindja” bila je pod nadgledom, pod istragom, tada su rekli UDB, tajne vojne službe Srbije, Jugoslavije, ali u glavnom Srbije, odmah kada su identifikovali da su deca, oni su zapošljeni u “Rilindje” deca porodice balista, nacionaliste, deca porodice zatvorenika, takvih odmah su isterali sa posla. Kada sam ja radio u “Rilindja” pet meseci, sedam meseci, bio je direktor Mehmet Šoši.

I rekao: “Profesore, ti si pod istragom, potvrdili su tvoju prošlost, tvoje porodice”. Rekao: “Bolje da se povučem iz ‘Rilindje’ samo voljno sporazumno, jer ne mogu da ti kažem da smo te prekinuli radno mesto, jer znate to je’, ili jada idem kao direktor ‘Rilindja’, ne vi”. Reko: “Ne, ne, vi samo radite”, i ja pod ugovorom, potpišem sporazum. I dan danas imam taj ugovor. Pa imao sam mnogo rešenja, mnogo spisa, mnogo, sve, mnogo dokaza u arhivi koja su popaljena jer u našim selima, popaljene su

kule do zemlje. U kuli mi je popaljen i otac, u tim kulama, i tako dalje.

Od 1912. godine gde god zgazi vojnička noga... četničke vojske Srbije u Kosovo, u Lap u Drenici i u Dukadžini u svim našim stranama i 1913. godine, prolazili su Žur, ulazili su u Kuks i u Ljum... i pokušali da idu za Drač da okupiraju i celu Albaniju, svaki dan po 400 i više Albanaca dnevno su streljani. Od 1912. godine '13., moja porodica ima, 1912. godina izlaze sa mauzerkom kralja Srpske vojske. On je bio Osmon Isuf Isufi, otac dede Ljulzim Baše, koji nasleđuje njegovo ime. Drugi je Hisen Bajrami iz sela i Redž, Redža iz druge mahale... tri boraca. U Drenici su prvi borci, njih su uhvatili žive i streljali su njih, i njihova groblja su danas u dvorište džamije u Plužini. Tu imamo i Bajraktara Hotia, Rrustem Bajraktari, sada nasleđuje našeg Bajraktara, Hasan Tahir Bajraktari.

Aurela Kadriu: G. Behrame, koliko ste vi bili angažovani u demonstracije 1981. godine?

Behram Hoti: '81. godine?

Aurela Kadriu: Da.

Behram Hoti: Demonstracije 1981. godine. Ja sam bio zapošljen '74. do '81. godine u Domu Zdravlja u Prištini. U '81. godini kao referenta za dvojezično, za normativne akte kada su primljeni devet Albanski radnika jedan radnik bio je Srbin. Struktura nacionalnog zaposlenja je otišla unapred, ja sam bio u Domu Zdravlja. Demonstracije, u demonstracije 1981. godine, ja sam puno pisao o demonstracijama, ja sam doživeo... zaboravim da vam kažem da sam ja radio i u školu "Emin Duraku" u Prištini, zatim i u "Branislav Nušić", u školi "Emin Duraku" jednu godinu. Tu je bio moj učenik Fahri Makoli, porodica Makoli iz Lužana. Fahri u demonstracije '81. godine, ranio se pored Parlamenta, tamo gde je sada Parlament, tu su ga ranili. Ja sam radio u... bio, poznao sam ga kao učenika, preneo sam ga kolima u bolnici tamo... i Boro Moračić, jedan hirurg koji se zakleo protiv Albanaca, naročito protiv omladine, protiv studenata, u mesto da mu sačuvaju ruku odnosno šaku oni su mu sekli, šaku ruke, prste su mu sekli jer je bio ranjen od suzavaca, odsekli mu četiri prsta i njemu ostade samo jedan prst. I dan danas moj učenik, Fahri Mekoli ima samo jedan prst.

Ja sam bio mnogo aktivan [snalažljive prirode] i u to vreme ja sam... vrlo često vozio Prvu pomoć u demonstracije. Nosio sam ranjenike, bio je i vozač tu sa mnom, ali vrlo često ja, jer ja sam bio izuzetno dobar vozač. Vozio sam Prvu pomoć, prebacio sam ranjenike u Bolnici po potrebi gde, u to vreme. Demonstracije '81. bile su, bile su kao preporod za Albansku naciju u Kosovo. One nisu bile demonstracije, ono je bilo pravi rat, bila je pobuna, stvarno pobuna, bio je rat.

Aurela Kadriu: Jeste vi imali...

Behram Hoti: Narod, ja govorim ovde, ja za moju ženu ni sam znao, samo kada sam je našao moju

ženu kako je spremila priganice sa svojim drugaricama sa komšiluka, svoje drugarice koje su bile saradnice u poslovima, pripremili su priganice, hleb, vode, luk i sve i svega... dali vidite ovu stranu, tada su ga zvali Dragodan, ovo brdo gde je sada Arbrija, ovaj deo zvalo se Dragodan, ni jedna kuća nije bila tada tamo, bile su sve njive, i rasparčana zemlja. Tokom '70. godine bile su samo trke sa motorima sa Balkana, Jugoslavije, tamo su vežbali za olimpijadu Balkana sa motorima ko će stići prvo mesto. Dok mi smo pobjegli od policije, od vojske i na onaj deo mii smo se sakrili sve do groblja tamo, sve do tamo tada otišli smo peške, i od tuda vratili smo se ponovo. To je Bihaćka ulica tamo Bihaćka prema pijace, kod pijace u Prištini, zelena pijaca u Prištini, Bihaćka ulica koja ima izlaz kod džamije, kod vodenice Bankovića, nazivaju je Lap džamija na onu stranu tamo...

Tu sam ja bio prisutan kada su ubili Ismeta Krasniqi, on je ubijen. Ja sam bio tu, prisutan kada su ubili demonstranta, jedan od prvih demonstranta iz Svecla, dečko iz Lapa, bio prisutan, i tu su bili svi za to što ja sam naveo i malo prije, ja sam vozio Hitnu Pomoć. Možda od te Hitne pomoći, kada je stigla specijalna vojna i policijska jedinica Jugoslavije, on je... gde je ovaj Nevborni [Newborn] tamo gde je rekreativni centar za omladinu, ranije su ga nazvali "Boro i Ramiz"...

Tamo u one tri solitere, tamo preko puta se nalazi gubernator, banka za uplatu, oni se sunčaju u onim soliterima, izašli su na ivici samo na donjem vešu policajci, vojnici po balkonima i pravo... oni su provocirali. Možda zbog hitne pomoći... posle nedelju dana novine su pisale u Srbiji i to sa velikim slovima piše: iz kola hitne pomoći kazali su specijalnu jedinicu JNA, Jugoslovenska vojska. Pucali su od vozila za hitnu pomoć sa automatikom. Neko je pucao pravo na policiju i vojsku koja su po balkonima. Do kasno bili su utisci sa događaja u kolima hitne pomoći, možda one ruke su danas žive, one koje su pucale... oni koji su pucali. Po prvi put govorim ovo. Da živ je vozač koji je bio do mene.

Ovo je razlog da demonstracije '81., one se tako nazivaju demonstracije ali one su bile drugo, one su bile pravi rat, to je bilo vanredno stanje, tu više nije se moglo da menjaju... ni Jugoslavija, ni prijatelji Jugoslavije, Srbija nisu mogli da manipulišu više sa člancima, sa lažima, lagali kao bajagi Albanci zlo upotrebljavaju... oni su liskani od strane federacije, kao bajagi mi njih školujemo, kao bajagi mi njih, mi njih zaposlimo i tako dalje...

Treći Deo

Behram Hoti: Ja sam prethodnik na Pomirenje Krvne Osvete '90.

Aurela Kadriu: Kako ste vi ušli u Pomirenje Krvne Osvete?

Behram Hoti: Ja, pošto sam govorio i ranije za život moje babe, govorio sam za moju babu i mog deda, ljudi koji su lake pameti, koji su motivisani prema imovini, ostale ljude da likvidiraju i oni da nasleđuju imovinu... pošto smo mi naišli na dedu koji je bio ubijen i vezen, i njega su obesili u bunaru, zatim moju babu su sa sekirom masakrirali koja je bila počela da muze ovce pored naših kuća, odnosno kuće od rođake od moga oca, koje su imali. Posle ubijanja Azem Galjice, otišli su za Albaniju, sve ovo, ova imovina ostala je mom ocu. Moj otac imao je tri sestara ni jednog brata. Sada počne da se likvidira i moj otac, jer sestre su se udale. Moja mlađa sestra, uzela je mog oca i oženio ga tamo sa jednom od njene porodice. Tri godine moj otac je živeo kod moje sestre, oženjen, da oženjen, tri godine.

Stigla su druga vremena. Traženi su, tražili su ubicu mog dede, tražili su ubicu moje babe, traženi su ubice Rušit Osmani. Ko je Rušit Osmani? On je brat od dede Ljulzim Baše, čika Isuf u Tirani. I otpočelo je na osnovu Kanuna... na to vreme, predsednik za Pomirenje Krvne Osvete bio je Šaban Poluža, i Bajraktar iz Lauše, i tako dalje, zatim predsednik okruga za Kosovo su ove godine, su godine od '26, '27 do '30, '39. godine. Pošto je počelo pomirenje, jer u '40, godinama, otpočelo je rat Drugi Svetski Rat i otpočela je propaganda komunističke partije, dok komunizam u to vreme je prevario Albance da ih teraju u rat, jer posle rata ima da se govori Albanski jezik i kuda se govori Albanski jezik tamo biće Albanija. Ima da se oslobodimo jednom za uvek. Ima da se oslobađaju za uvek Albanci od strane četnika, i od okupatora.

Počeli su, počeli smo da se identifikujemo ko su bili one ubice. Ubica sa svojim bratom pade u zatvor... ovo je tužno... otišao je u Niš. Jedan od ubice umro je u Niš, dok drugoga su pustili u slobodi. Moj otac sa svojim prijateljima počeo je da se osveti. U to vreme mi nismo bili rođeni još, nijedan od dece i osvetio se za majčin krv. Od toga momenta na moju dušu ušla je neka mržnja za krvnu osvetu, ubijati brat brata...Vidite, oni koji su bili protiv naše porodice, oni koji su likvidirale našu porodicu, mi smo ostavili istoriji. Oni su bili od velike štete za svakog Albanca. Ali, govori se da pušku osvete za majku i oca... nije niko pucao za osvetu roditelja kao što je učinio moj stari, bilo je pozitivno pucanje. Zatim, počeli smo, ja, rodilo se u moju dušu i bio sam student profesora Anton Čette i mnogo njih, poznao sam ga vrlo dobro, jer kada se vratio moj otac iz zatvora, profesor došao je da obiđe mog oca u Drenici....Prikupio je priče, vrsne istorijske anegdote, političke, i veliki broj mudrih i umerenih priča on je prikupio. Stalno je dolazio u Drenici. Kada su počeli da ubijaju više od 30 i nekoliko dečaka u Jugoslovensku armiju. Ljudi koji su bili u zatvor zbog politike u ono vreme, koji su se oslobodile posle, prije '90. godina, kao na primer Mirvete Drešaj, profesor, na primer, ovaj Adem Grabovci, neki Drešaj, isto i Ljulzim Drešaj, Hava Šalja.

Organizovani po zatvorima da posade po jedno drvo, po jedno cveće za svakog od palim borcima kako bih počelo i pomirenje krvnih osveta. Prethodno, prije, prije '90, '89. godina, kada su se zatvarali rudari Trepče u tamnini [u galeriju], 900 metara u dubini, na devetom horizontu, tu se osetilo da nekoliko od rudara, jedno dva, ti ili četiri rudara su imali su između porodice krvnu osvetu. Tu su

organizovali i praštali su krv, praštali krv. Stoga, prva praštanja krvne osvete desilo se tačno u Trepči. Mirvete Drešaj, Hava Šalja, i drugi, Adem Grabovci, i Et'hem Čeku, i drugi, došli su u Albanološki Institut u Prištini. Tačno, kao početak bila je ova godina, početak u februaru mesecu 1990. godinu sastali se sa poštovanim profesorom Zekrija Cana, jer on je bio predsednik za ljudska prava, jer Srbija ubila dečake u vojsci i doneli su često mrtve, ubijenih po demonstracijama i strpa u zatvore.

Profesor Zekrija Cana bio je na čelu nacionalnih zadataka, predsednik Odbora za Ljudska Prava i profesor njemu reče: "Ja hoću da se pridružim, ali mi imamo poštovanog profesora koji jako dobro poznaje narodnu mudrost, patnju ovog naroda, koji je studirao, i koji je napisao dela o pričama u vezi Drenice", i tako dalje i tako dalje.... I profesor Anton Četta bio je u stanje da otpočne, u pravo stanje odmah prizna da radi, da se približava studentima i da formira Pokret. I dve nedelje časnu reč, u Ljumbard, kada su izašli, kada su izašli omladina da praštaju krv, da traže da se praštaju krvi, pomirenje porodica, prvi dan je bio 2 Februar 1990. godine u Ljumbard-Dukađinia, tu su uzeli samo 15 dana *besu* [časnu reč]. Ali, posle ovaj pokret dobio masu. Tako da za jedan dan u Drenici praštali nad 120 krvi.

Aurela Kadriu: A vi, gde ste bili od prvoga dana?

Behram Hoti: Od prvoga dana sa profesorom, kao jedan od koordinatora za stranu Drenice, pa i... drugi Koordinator, čovek koji je pomirio časno, Avdi Keljmendi, organizator iz Lipljana, Muhamet Pirraku, Mujo Rugova. Mujo Rugova je pokvario jedna nova kola tokom pomirenja, i da ne govorimo za benzin koliko je trošio, ali kola sa kojim je vodio po četiri pet profesora u njegovim kolima i na kraju skroz propao. Hodža Idriz Kosova, Idriz Kokrruki, kao i profesor Muhamet Pirraku je prodao jednu kravu i tele za gorivo, za gorivo vrsnih kola. I dobila je masu, zatim počeli autobusi, mini busi, traktori, sa četiri strana Kosova, pretvorilo se lanac Pokreta, pretvoreno je u ofanzive za dobro naroda jer naše moto je bilo, kao glavna reč u velikim skupovima potrebno je praštati krvi jer sa krvno osvetom se ne ulazi u rat. Konkretno, da nije bio profesor, ovaj koji govori, i kaže zamislite da smo mi čekali u neprijateljstvo, da smo živeli u ograničenu slobodnog kretanja mi danas ne bi bili ovde, na bih danas govorili niti bih razvili ovaj intervju. I ovako.

Aurela Kadriu: Kako ste se organizovali u Drenici, kako je organizovano Pomirenje krvne osvete u Drenici?

Behram Hoti: Omladina sa srednjih škola, studenti, imali su najveću vrednost, bili su u pijedestalu, pored Pokreta za pomirenje krvne osvete ovo se referiše omladini i ne profesorima. Omladina po selima sa traktorima, noću i danju, velikim opasnostima, lajali su psi, skakali po plotu, vazda su bili u opasnosti i uplašeni, i u velikoj panici, da nisu pod istragom policije, da ih ne strpa u zatvor, da ih ne bije da ih osakati, naročito noću su otišli po porodicama. Počeli su Savet Pomirenja u svako selo, profesori, učenici i profesori i učitelji osnovnih škola, srednjih.... Otišli su od porodice do porodice i

do druge porodice [druge], i pripremili su skup, praštanje krvi, odredili su, znate odredili su dan kada da se održi skup u Čirez, kada da se održi skup u Poluži, kada da se održi skup u Ljиковcu, kada da se održi skup u Lauši, kada, kada da se održi skup u Prekaze, i ovako.

Aurela Kadriu: Da li možete da nam kažete malo za ove skupove, kako je bilo na primer u Ljumbardi, Verrat e Llukës i na ovim mestima koje ste vi spominjali?

Behram Hoti: Ovo je Božja pomoć, kao ovo proleće u kojoj se nalazimo sada, koju nema snage koje može da je ruši ovakvo zelenilo. Narod video je sam, samosvesti se, narod je bio spreman da prašta po tri krvne osvete. Na primer, doktor, profesor, aktuelno rektor, Marjan Demaj, on je praštao tri krvne osvete, za tri brata. Ja imam tu one slike.

Aurela Kadriu: Jeste vi prisustvovali tog pomirenja?

Behram Hoti: Da, kako da ne, tom pomirenju treba učestvovati. I on sam izrazio je želju da dolazi sa nama u svakom drugom pomirenju od toga momenta, jer taj koji prašta krv, jedan krv ili dva, taj odmah postane automatski čovek koji pomiri ugledan sa reputacijom, jer su rekli onom gospodinu, roditelji, majku, sestru, pa evo gde je i naš profesor koji je praštao tri krvi. Evo gde vam je Nezir Vajvoda iz Lauše koji je praštao krv svoga sina. Ko je bio Nezir Vajvoda? Otac Seljmon Vajvode, i danas u Mitrovici naziva se most krvi gde su ubijeni u demonstracijama u Mitrovici, njegov sin. Zbog toga, ovo je razlog u raznim vrstama su se pripremili samo da se dolazi cilju, da se praštaju, da se praštaju i da se uzimaju u ramena jedan sa drugim. Pružanje ruke praštanja, naši razgovori jednom po porodicama, po naselju, gde su se sastali noću, naši razgovori su bili samo da se stiže pružanja ruke a to je bilo božanstveno, da se ljubiš sa neprijateljom, ubicom ili članom iste porodice, ubice, ubicu da zagriš da njega stežeš u ramenima, i njemu da se pruži ruka pomirenja, jer njemu praštaš krv...

Mi često imali smo strah, kao na primer u Karaćevo, na skupu u Karaćevo, na primer na skupu kod Bunara Hajrata, u livadama Prištine ovde kod nove Medresa koja je i danas tu... mi smo se plašili, kada su izašli i kada su pružili ruke mi smo se plašili da neće onaj da govori sve što su učinili jedan drugome: "Ti, koji si učinio ovo, ovo i ovo..." kada se optužuje pored naroda i ili: "tebe treba da sečem glavu", na primer tamo vamo ali zahvaljujem bogu ovo nije se nikada desilo. Ali da desilo se i ovo: "Krv ja praštam Kosovskoj omladini, krv ja praštam za Kosovo, krv ja praštam tazbini, krv ja praštam Univerzitetu Kosova". I nije bilo ne jednom kao na primer, nije se desilo da neko kaže nekome: "Tebi nikad neću da praštam krv!"

Bilo je slučajna na pomirenja koja su se dešavale tokom 1990. godine, bilo je krv i starijih godina, tamo od 1945. godine, jer prije Drugog Svetskog Rata, još stariji slučajevi su bili. Uglavnom, obično ubice, ne porodica ubice su bili od kratkog vida, bili su motivisani bez razloga, ka tuđih imanjima. Na primer, bilo je momenata gde je bila siromašna porodica koji su skočili na tuđem plotu i uzeli malo kukuruza,

tamo u košu kod kukuruzine u komšiluku, tu u mahali.

I to se osetilo taj nastup, ne mogu da kažem ta krađa, da bih održali porodicu, veliko siromaštvo na koje nas dovela Vlada Srbije, protiv naših porodica, tada navalila, oko 90 posto ili, 80 posto od Albanskih porodica bili su na teškom stanju. Bio je poglavar kuće prinuđen da ide u šumi da uzme jedno drvo u tuđoj šumi kako bih mogao da greje njegovu decu, posle tu se sastaje sa vlasnikom šume, reči i poreći i dođe do svađe, znači dođe do ubijanja jedan drugog, i tako počne neprijateljstvo. Na drugoj strani ovo je bilo jako teška stvar, ali da, još teži slučajevi su bili kada okupator kao Srbija, UDB-a, tajne službe Miloševića, ne, pa službe Rankovića u ono vreme, jer Milošević je naslednik Rankovića da on je mlađi, on...

U vreme Rankovića, na primer, oni, Srbija je dobro znala, duševno je ušla u porodice, kako da raspara skroz porodicu, i znala je da Albanci su navikli da drže oružje i moraju imati oružje.... Dala je njima po jedno oružje i osvojio je njih i on tom oružjem je ubio, ili daje mu posao šumara, čuvar šume, i on posle ubija ljude za dve tri reči, i njega nisu uhapsili. Tako da jednom puškom su ubijeni nekoliko Albanaca, sa tog razloga, bilo je glavni motiv, glavna ideja kako da sruši jednu narodnu ćeliju koja se naziva porodica, da pređe kod porodice da izvrši ubijanje brata sa bratom, komšija sa komšijom, desilo se da i braća su se ubili zbog imovine itd. slučajevi koji su se ubili između sobno, selo sa drugim selom, i tako dalje.

Ovo ide u kao voda na vodenicu Srbije, okupatoru, zbog ovoga razloga u skupovima, po oda, po porodice, noću pa i danju, u velikim skupovima mi otvoreno i javno adresirali smo da sve ove krvi, ova ubijanja, bratom ubijanje su posledice okupatora, države koja nas okupirala koja je napravila vrlo teško stanje koja nisu mogli da izdrže, to su bile protiv Albanaca. Otvoreno i ovo smo rekli, na skupu, nas su poznavali i radnici Albanci sa SUP-a, oni su bili tu, i pratili su.

Na primer, skup u selo do Žegra, sada ima da mi pade na pamet ono selo, kada su oni stigli sa 18 policijskih pincgauera da nam prekinu skup za praštanje krvi. Skup se održao u dvorište, na jednoj livadi od jednog vlasnika tu, i u toj sredini su bili tu, bili su profesori sa skoro svih strana Kosova. Nas su vodili da nas uzimaju na odgovor: "Ko si ti? Zašto ti?" Tada su je zvali Skenderaj, Srbicu: "Šta tražiš ti ovde u ovo selo?" Traže odgovore, natrpaju u zatvor, odveli nas u Gnjilane, ko bajagi na informativni razgovor: "Mi znamo šta radite vi, imamo dosije za vas i za svakog čoveka koji se bavi pomirenjem krvne osvete. Zašto ne ostavljate posao sudovima, mi imamo sudove, imamo zatvore, ostavite neka se napune srpski zatvori imamo potrebe za zatvorenike, oni znaju da naprave mašine za veš, šporeta, i tako dalje, oni rade, neka se napune zatvori. Zašto se mešate vi državi, ko ste vi?"

Da bih pomirio hiljadu krvnih osveta, 1400 do 1700 krvnih osveta za jednu godinu, ili godinu i više, trebalo je ta država posedovati hiljadu i hiljade državnih tužilaca, hiljade advokata, i hiljade sudije. Mi smo učinili ovo. Albanska inteligencija pretvorila se u ove organe, pretvorila se državni tužilac, na

advokate, na sudije i profesore. Tako da ovo je bilo nešto van svega, izvanredna stvar, tu su se ljuljale temelji Srbije i to je video ceo svet, šta se dešava. Na primer, od kada smo bili u Ljumbarh bili su dvadeset i pet-šest ljudi koji su pomirili, došli su u skupu Verrat e Llukës pola miliona, pa skupu kod Verrat e Llukës prethodio je skup u Bubavecu 300 hiljada....Tamo su dolazili i sveštenik, Dom Ljuš Đerđi, i drugi sveštenik katoličke Albanske crkve, tu hodže, islamski pobožni, ulazili su u crkve, isto i oni drugih vera ulazili su u džamiji i stvorilo se neko ujedinjenje naroda, veliko ujedinjenje.

Ovo je počelo da uplaši na veliko, jedna velika panika u Srbiji, jer to se osetilo da... pa mi smo i govorili da sada mi ćemo da od počnemo oslobodilački. Na početku mirom pa kasnije možemo upotrebljavati i oružje ako ne možemo dobiti ništa mirom. I onda oni su stopirali zakonom, uredbama, da zakonom on prekinuo je skupove. Ali mi nismo se pridržale, ilegalno i legalno mi nastavili smo sa skupovima na svakom delu. Tako da, bili smo, pa... do Struže, u Kuke Šara, otišli smo da pomirimo, pa da ne govorimo za Žur, i za Dukađin, i za Podujevo... skup u Polata, ovde blizu, do Dumoša, kod Kuletole, u selo {tresne glavom dok govori u mislima}, kada je Šaban Kuljeta praštao dve krvne osvete, onda većina porodica u Podujevo, u Lap, to je bilo jedno istorijsko mesto, jedno nacionalno mesto Lap, otpočeo da prašta svaku krv. To se selo je do Batlave, skoro tu je spojeno sa Batlavom, u mislima mi je...

Aurela Kadriu: Svecla, Orlane, Balabani?

Behram Hoti: Balabani ne. Kulj, Kuljeta, Kuljetoli sa toga sela... saću malo kasnije da se setim.

Aurela Kadriu: Da li je imalo g. Behrame krvne osvete međuverske, i ako je odgovor da, da li bi mogli da nam ispričate nešto malo?

Behram Hoti: Međuverske krvne osvete na to vreme? Na to vreme to su bile jako malo, da ne bih rekli u opšte nisu postojale. Ja sam imao sreću, da odmah posle rata, imam i slike ovde, odmah posle rata, tokom rat jedna porodica muslimanske vere sa sela Krajkovo do Drenasa, i Drenice, oni su bili kao u sklonište kod njih u katoličkoj porodici u selo Dersnik do Kline, tri mesec dana. Tu, tu, Albert se zaljubio na jednu curu, Mirvete. Ova porodica sa tom porodicom koja je dobila sklonište od njih. Tu je započela jedna tajna ljubav i niko nije primetio tu ljubav dok nije se završio rat.

Aurela Kadriu: Znači, dečko iz katoličke porodice...

Behram Hoti: Dečko... sa curom...

Aurela Kadriu: Sa curom od muslimanske porodice?

Behram Hoti: Tako, tako, tako. I kada prestane rat. Ilegalno oni su nastavili svoje razgovore, ilegalno.

Zatim, dolazi vreme da se pošalju ljude da se prosi, ljude da prose curu... pa koga da pošalju, kako? Jer prema tradiciji kod nas, odmah ono mi smo njih sklonili kao porodicu kao našu decu, kao naše sestre, mi smo zajedno jeli i pili, i tako dalje i tako dalje... i nakon svega on pošalje ujaka kod porodice mladića, i ujak ode. Imam slike ovde. I ujaka su poslali.

Kada su osetili oni, jer ovi iz Drenice, kada su osetili kakva je situacija, kako su bili, da je tako onda oni su bili mnogo ljuti i odnosi su se naoštrile, pogoršale su odnose da ne bih rekli da su se pripremili, prema razgovorima i odnosima koje su nama stigli, priprema se ona porodica da se osvete, i tako dalje i tako dalje. Ali unapred kucali su na [vrata] Mula Dževat Krieziju, pošto je bio hodža. Mula Dževat rekao je: "Ja pošto sam hodža, ne mogu da idem da posređujem, da se vidi, da se obeđuju da se uzimaju ova dvojica i mladi, ja sam protiv krvoprolića i protiv svega, pa, imamo čoveka, imamo njegovu adresu..." U tri časova posle ponoći... jer ta porodica se zatvorila... da, zaboravio sam, tražili su ovo, ovo, ovo, oni su im slali, oni nisu priznali. Čerka njihova pobegne, ode kod dečkove porodice. Tako da Mirveta, ostavi svoju porodicu i ode u porodicu dečka.

I u tri časova ponoći oni mene telefoniraju kod kuće, odmah posle rata, dva-tri meseci posle rata. Javila se supruga i meni mi reče: "Pa ti ne daješ nam mira, ni prije rata, ni tokom rata, ni sada posle rata. Pazi da ne izlazi neko da te ubije noću!". Ja joj rekoh: "Ne, ne, koga trebate". Kaže: "Profesora tog i tog". "Pa da ja sam". Kaže imam jedan veliki problem, ovde smo trojica ljudi kod Bele Česme u Prištini", tako se zove jedno mesto kod Bele Česme u Prištini, kod džamije... kod škole Dardanija. Ustao sam i rekao sam njima: ja ću uzeti jednu novinu u ruke, noć da bih znali koji sam ja". Ja prethodno već sam naručio jednog čoveka da bude tu blizu negde dalje, sumnjao sam na neku zamku ili nešto... otišao sam i sastali smo se. Starac, deda onoga dečka, dečkov otac, i dečkov kum. Tako i tako oni mene, ja sam napisao: "Idite vi kući, sutra oko 14:00 sati danju ja ću doći kod vaše porodice". Počeli smo i pomirili smo njih.

Aurela Kadriu: Koji su bili reči koje ste vi upotrebljavali...?

Behram Hoti: Mi smo ih ubedili da: "Mirveta je slučajno vaša ćerka, vaša sestra, ali ona je ćerka ovog naroda, ove nacije. Ona je izrazila svoju volju i dali su časnu reč da će ona dvojica da se ožene i budu zajedno. Ima da vidimo dali je ljubav na silu ili čista ljubav. Ako je ljubav na silu, mi ćemo dovesti Mirvetu kod kuće, ali ako bude čista ljubav mi ćemo da radimo na tome i nećemo pristati da ova ljubav saziva i pretvara u tragediju. Ima da začudimo narod i Albansku naciju, pa i svaku svetsku naciju". I pomirili su se. Pomirenje...

Danas, Mirveta i Albert žive u Americi i prva reč koju sam govorio u porodicu devojke, Mirvete, braća Mirvetina, cela ona porodica se zaratili, oni su mene poznali i reče: "O profesore gde su tebe našli?" Ja prvog dana sam im rekao, prvog momenta rekao sam: "Odavde, ovoga mesta pa do Tirane, boljeg prijatelja nećete moći da nađete nikada". I to se dokazalo prema njihovim pomoćima, ljudskim i

humanitarnim, prijatelj prijatelju. Svi popaljeni [kuća], spavali su po tenda, posle rata, njihova kuća pretvorila se u pepeo pa i njihovo celo selo. Danas imaju kuće, imaju mira i mnogo su srećni sa udajem njihove ćerke Mirvete sa Albertom.

Aurela Kadriu: G.Hoti da li ste vi bili, mislim da li možete da nam kažete...

Behram Hoti: To je porodica Đini, po prezimenu, naša porodica, imam njihove slike ovde. I za svaki događaj, gde smo otišli mi smo držali dnevnik. Dnevnik [događaja]. Evo na primer, ovde imam dnevnik 1997. godine {dotakne sveske koje mu stoje unapred}. 1990. godine, do posle rata, dnevnik 2000. godine, dnevnik 2000. godine, sve je puno, evo {on prelista}. Zatim sve ovo što a govorim, i ono koje danas ne mogu da se setim ima ih po knjigama koja su štampana. Prva knjiga o pomirenju krvne osvete, štampa se 1995. godine povodom slučaja, podsećanje, dana godišnjice profesora Anton Čette, 1995. godine.

Univerzitet, narodna Biblioteka bila je okupirana od fašizma, od Srbije. Studenti su učili po..., po [kućama] porodica, u kućama, škole-kuće, univerzitet-kuće, kuće-univerzitet. Bila je Medresa u Prištini koja se pretvorila u Univerzitet. I ova knjiga orakula, "Anton Četta, Orakula Nacionalnog Pomirenja" napisana je od naroda, od omladine. Tu stoji moje ime ali to nije moje delo, ona je delo naroda, omladine, delo onih ljudi koji su pružili ruku pomirenja, da nisu oni postojali ne bi bio ni on. Zatim izlazi druga knjiga odmah [pod naslovom] "Razgovori u Bubavecu", i nakon ovih dva dela izlaze i moje knjige, trilogija, "Velika kosovska sreća" [*Fati Madh i Kosovës*] 1990. godine, i tako dalje i tako dalje. Pa, sada se spaja i jedna knjiga vrlo privržena Pokretu Pomirenja s autorom Cen Desku.

Zimer Neziri, Mula Dževat Krieziu, Dom Ljuš i veliki broj sveštenik, brojnih profesora i druge, Mujo Rugova, profesor Bardul Čauši kojeg Srbija tih dana, prvih dana prije rata u Drenici su ga kidnapirali i godinama nisu mu našli leš, njegov leš. Bio je glavni za pomirenje u regionu Đakovice. Profesor Latif Beriša, glavni za pomirenje i divotan profesor u Mitrovici, njega su streljali u pragu svoje kuće. Umrli su mnogo ljudi ovde... ovo....U ovoj epohi, Univerziteti treba da se uzimaju, treba imati posebne predmete od '80, '90, '80, '90. godina. '80. započne da se menja stanje ko što reče, demonstracije koje su preporodili, pomirenja krvi '90. godina, i kao naje jači predvodnik Oslobođilačke Vojske Kosova, i Oslobođilačke Vojske Preševa, e Oslobođilačke Vojske Tetovo i Kumanovo je tačno Pokret Pomirenja Krvne Osvete.

Vi razgovarate sa jednim čovekom koji i u ovom momentu, u današnjem danu je oduzet i u Skadar, u svakom Razgovoru Pomirenja, svim slučajevima pomirenja u Tetovo, u Kumanovo, Preševo. Stotina ljudi pomirenja, a ja sam samo jedan od njih koji podmiruju, jedan od onih ljudi pomirenja, pa jedan od onih koordinatora, do današnjeg dana. Ovde treba spomenuti profesora Murat Bejta, profesora Rifat Bljaku, profesor sa papskog regiona, Bajram Bljaku, hodža Biljalin, Idriz Biljali ili kako se nazvaše i drugi i drugi... starci koji su privrženi, Seljim Obranca, imam ih ovde sa sobom njihove slike povodom

pomirenja. Seljim Obranca i drugi ljudi koji su pomirili i koji su na velikom broju oni više ih nema, umreli su kao na primer Hadži Zekoli iz Vučitrna jedan od ljudi pomirenja.

Ali zasluga i božji poklon pripada porodicama, majkama. Na primer, Hira Đoši sa sela Sankovac kod Drenice, ili Glogovca, ubice su joj ubili oca i zakanila se da neće se udati nikad, pripremila miraz, neće se udati nikad dok nisam rešila [odužila] krvnu osvetu. Hira Đoši, ne u mojim knjigama stoji ako vam pada u ruke [knjiga]. Da kada smo počeli sa skupovima da se praštaju krvne osvete masovno, Hira Đoši nije se pridržala zakletve. Otišla je na grobu naje voljenog, kod njenog groba i rekla: "Sada traži krv Kosovo, omladina Kosova, nacionalna zastava, Univerzitet, zahteva rat, ima da se dižu za rat Drenica i celo Kosovo". I praštala je krv.

Aurela Kadriu: Koja je bila istorija ove krvi?

Behram Hoti: Istorija ove krvi [osvete]. Čovek ima dve oči, ali ima i dva oka koja se ne vide, to su oči mozga i oči srca. Kada se one mute onda, nema svesti... nesvesno, onda čovek skliza i padne na reku. Ali treba neko da pruži ruku i njemu da se izvadi iz reke i da vidi beli dan na Božji put, na put tazbine i da mu se kaže: "Da li si se kajao gospodine, za ono što si uradio?" Kada je reč o kajanju...Razgovori koji smo vodili mi noću, pa i predavanja po skupovima, 200 hiljada, 30 hiljada, 25 hiljada ljudi, bili su toliko, te profesori, toliko predavanja nacionalne privrženi, vizionare, platforma za budućnost jer dođe vreme da ratujemo, da uzimamo oružje i da oslobađamo Kosovo.

Ovde pored vas po prvi put ja otkrijem ovaj mali deo moga srca i deo mog iskustva. Ovaj čovek je pomirio i u zatvorima. Na primer, živ je vaspitač, Demuši sa zatvora u Ljipljane, koji sada se spominje i aktuelno se spominje zatvor Ljipjana. Prethodno porodica kaže: "Profesore, pa on ne, ne mislimo da će da se kaje. Oni jesu u zatvor ali neće da idu kajanju, mi nismo čuli da su se kajali". Profesor ode u zatvor, ja i dan danas sam licenciran po zatvorima, da idem da obiđem ubice. Otišao sam u zatvor i razgovarao sam sa njima, imao sam priliku da razgovaram i sa ženama i evo deklaracija, ne da nije se kajala, nego jaka i jača u svoju reč...

Aurela Kadriu: Koji su bili razlozi ovih krvi o kojim...?

Behram Hoti: Razlozi ovih krvi, nešto nevidljivo se pojavljuje u duši i u mozgu čoveka. Ovo je ne vidljivo oslabi strpljenje, zaboravi čovek da je čovek, nije više svestan za njegova dela, ali ovo ne vidljivo [dejstvo] vazda kod ubice akumulira neku jačinu, to je jedna zlo, koja oduzima dušu čoveku. I sunce i mesec staju, ali mi nemamo oči, i razgovaramo i plačemo kada albanac ubije albanca, kada suprug obesi svoju suprugu, kada muž ubije svoju suprugu...

Aurela Kadriu: Jeli bilo takvog događaja?

Behram Hoti: Da i to mnogo, ali...

Aurela Kadriu: Da li bi nam kazali o tim slučajevima?

Behram Hoti: Ovih slučajeva, pojavljuju se od siromaštva, velika siromaštva uvek pali porodični konflikt. Zatim niže obrazovanje, niži stepen obrazovanja, i prosveta utiče da može se naljutiti dotle... da se diže ruka nad ženine glave, a po nekada i žena treba da se zaštiti, pa desilo se da joj ostalo u ruke muž i tako dalje i tako dalje.

Donjetë Beriša: Da li možete da nam kažete neki specifičan slučaj neki događaj?

Behram Hoti: Ima ovakve motivacije, ovakvih događaja, to su i ostarele. Na ovo vreme, na primer, posle rata i na ovamo ovo su mnogo retki slučajevi.

Aurela Kadriu: Ali tada oko '90. kada smo otišli na pomirenja, bio je jedan specifičan slučaj ovako da je ubio muž ženu ili obrnuto i vi ste otišli da pomirite. Kakva je ta istorija? Bilo i anonimno, samo jedan slučaj da nam pokažete.

Behram Hoti: Bez daljeg istorija je siromaštvo...

Aurela Kadriu: Da, da...

Behram Hoti: Siromaštvo, teško socijalno stanje, tako... sada neko...

Aurela Kadriu: Kako su se desile ove slučajeve?

Behram Hoti: Neko može da kaže i voli vazda da izvrši istragu, ja kažem da u prvim sekundima ima da govorimo o istini i pravilno. Eh, istina je, istinu mnogo ko je ogovarao zatim, ogovaraju ne samo za moral i tako redom, druga moralno ima, i... ni jednom nismo krivili ženski svet. Ako je ženski svet pogrešila jednog puta, onda muški svet koje se naziva muško Albanski svet, pogrešio je stotinu puta više, jer ona je sveta, sveta je majka, ona je sveta.

Da, tu su doprineli ljudi koji su stavili suva drva u žaru, na mesto da ugase, da ugase vatru kada je počeo zadimiti. Mi smo od igrali ulogu i dan danas od tog časa kada je počelo da zadimi mi skočimo da ugasimo, jer kada se počne pojaviti žar i plamen onda to se pali i nestaje ništa. Onda u to vreme nije bilo, tada su ređe bile. Bilo je raznih ljudi koji su pomirili slučajeve desilo se da jedna porodica, sa jednom porodicom su učinili nekoliko ili četiri, pet krvi su se desile za jednu krušku, i ta kruška je bila...

Donjetë Beriša: Da li bih mogli da nam pokažete neki specifičan slučaj na primer, bilo koji, jedan slučaj pomirenja koji se desio, razlog zašto je došlo do krvi, kako se pojavilo krv i kako je došlo do pomirenja po vašem posredstvu ?

Behram Hoti: Na primer, kada je reč o međi, nepokretne imovine, ne prema rečima oca i dede ili pradede da ovde je bila međa, sada je otišla na dole međa i tako dalje i tako dalje...ili ova kruška je bila u međi, i bila je moja, sada pripada tebi jer ti si jači a ja sam slab, ti si veće muško od mene, malo tamo, malo ovamo. Pravi ljudi koji pomire, čim su osetili da kruška je razlog za svađu, onda oni su odmah otišli i sekli su krušku. Zatim oni ljudi koji su otišle da pomire pod znacima navoda, oni su voleli da pojedu od te kruške, znači hteli da zloupotrebljavaju, i da se hrane od te kruške, rekli su: “Pa vidite ovi mladi ljudi koji pomire osiromašili su nas, došli i sekli su krušku, i više nema odakle da se jede, nema kruške”, i tako dalje, i tako dalje.

Na primer, ima jedno selo ovde blizu, blizu Prištine, mi smo bili na pomirenje tamo, u tom selu, intelektualac bio je najavljen, sporečkali se i reč po reči jedan dečko, uzima sekiru i udara na čelo jednom dečku od trinaest godina {pokazuje sa rukom na glavi} i on sav u krvi. On je bio sa profesijom, pošto je živ sada se kaja, bio je sa profesijom ne vaspitač nego jedne profesije humanitarne. I mi smo ih pomirili, pomirili se. Ali su nam izašli policija na putu i to oko dva sata u noći kada smo bili u povratku, i oni nas zaustave: “Mi znamo ko ste i šta ste”, srpska policija, pa bio je i jedan policajac rom koga su dresirali i njega su dobro trenirali kako bih kao prvo došli rome...izašao sam ja prvi iz kola. Bio profesor Kajtaž Rrecaj, bio ovaj Sa... Prestreša, 25-26 profesora bili smo tamo.

Izašao sam jer ja sam bio u prvim vozilima ja sam vozio vozilo. Reko: “Gospodine u dva sata po noći?” “Znamo” reče: “čuli smo kuda ima da ideš”. “Mi smo otišli da ugasimo krvoproliće i da učinimo jedan humanitarni akta, ako ti” reko: “Ti si iz Kraleva, kaži nam ti koji problem imaš, neko krvoproliće ili neki problem sa svekrvom” reko: “jer vi se ubijete za bogatstvo, sa svekrvom, sa sestrom, i za imovinu”. Reko: “Mi dolazimo u Kraljevo da vas pomirimo”. “Mi smo čuli” reče: “za tebe je teško”, reče: “tebe treba [čovek] da te ubije”. Reče: “Pa meni je bolesno dete, ima i temperaturu i nema da dolazi Hitna Pomoć”. “Gde živiš ti?” Reče: “Na... bez veze”. U Gračanici, mislim. Reko: “Sutra imaš Hitnu Pomoć u toliko i toliko časova i tu biće ti pedijatar, ali pazi da ne koristiš ruku” reko: “a stupac protiv omladine”. Kada su pljačkali omladinu, studente i sa srednje škole kada su došli iz Gnjilane, tačno pored Gračanice, na prvom punktu. I tako.

Motivacije ima, ja neću da kažem, da govorim, da kažem one nepovoljne reči jer ja ne koristim, u rečniku mom ne postoji reč visoki, nema kod mene veliki čovek i niži čovek. I ne postoji reč gospodin taj i taj, gospodin samo po imenu i prezimenu. Ne postoji reč, on je veliki pisac, on je veliki čovek za pomirenja, ne gospodine, veliki je samo Bog i tazbina i nakon njih i nacija. Ovako. I zbog ovoga razloga ove politike, zatvora, Srbija je želela što više Albanaca da strpa u zatvor, da stvara neprijateljstvo, da sruši porodice sa unutrašnje strane. Kada se sruši porodica, tada se sruši i nacija. Za to mi smo osetili,

imali smo jasnu ovu situaciju, vratili su narodu dostojanstvo, a narod nas je podržao. Ovo je zaslužio narod, ovo pripada i našoj omladini, naročito studentskoj omladini.

Četvrti Deo

Aurela Kadriu: G. Hoti, kako ste nastavili život posle pomirenja krvne osvete?

Behram Hoti: Pomirenja u Skadar, u Lež, Bajram Curr, u Tropoji, u rejonu Kurbina, imam ja slike sa drugim ljudima koji su došli na pomirenje, tamo ima više krvoproliće, ubijanja nego kod nas u Kosovo.

Aurela Kadriu: Aktualno?

Behram Hoti: Aktualno. Tamo država Albanija je izgradila jednu sklonište za decu siročadi, kojima su roditelji u belaji, jer oni su znali za zlo ponašanje i sa decom, da se osvete i prema njima. Zbog ovoga razloga ima [ovamo] na južnom delu, tamo prema Skrapari tamo, izgradili su jedno sklonište za decu siročadi, koji imaju majku u zatvor, oca u zatvor, ili su mu ubili majku, oca, za ovakve slučaje...

U zoni Kurbina, kao glavni za pomirenje krvne osvete je Đak Marci, u Leži, Nikola Leši, u Skadar Zef Sokoli, i drugim ljudima. I nas sa Kosova, ljudi koji smo se bavili sa pomirenjem pozivaju nas i pridaju nam pažnju, kao ljudi sa velikim autoritetom na onim područjima jer tamo su ubijanja jako divlja po gotovo na ono vreme. Naročito, naročito ono ne slaganje u porodicu, muž sa ženom, žena protiv muža. Na primer, jedna zamka između brata i zeta, brat ubije zeta. Sestra, sada on ide u zatvor, ili beži za Italiju, sestra ostane bez muža. Ona je premorena da se udaje za bilo koga, katoličke vere, pravoslavne i tako dalje.

Stotinama Albanskih cura, veći deo, sa, sa, sa konfekcije hrišćanske vere, pravoslavne, zona Đakovice, i Skadra, do tri stotinu devojaka i više su udate u Rašku Srbija, zatim mnogo mladih devojaka ili žene koje su ostale udovice udate su tamo u području Priljepa, u Kumanovo, u Gostivaru u tim područjima tamo, u Manastiru sa one strane. Ja sam ulazio u voz na pazarni dan, kada dolazi voz iz Prilepa i preko Velešte, i dolazi u Skoplje i sedeo sa ne vidno, u jednoj klupi u vozu. Video sam jednu ženu koja je nosila dete, znate koja lepota, zdrava, kao Božja junačina, dete kao orao imao je oči, i ona govori njemu Albanski, kako govori Albanski svom detetu. Kada stiže jedan ćopav, star, 20 ili 30 godine stariji, jako stariji od nje i počne da govori sa njom na makedonskom. Ja sam bio sa dvoje drugara.

Pošto je dugačak put sa vozom, reko sam mom kolegi, to je dečak koji mene čuva i prati, reko: "Ovaj koji izlazi u hodnik, ovaj treba da bude njen suprug, ovaj njen suprug je Makedonac, a ona sa detetom govori". Ona nije znala ko smo mi, šta smo mi... "Pošto govori Albanski, kada izlazi u hodnik, ako puši u hodnik ili ide dalje, javi mene daj signal, kada se vraća u kupe". I ja sam se približio i pitam, reko: "Mogu li nešto da vas pitam" ja albanski: "mogu li ja nešto da vas pitam? Vi govorite albanski jezik" reko: "Sa kog područja ste vi?" Reče: "Sa Skadra, sa jednog sela Skadra". "Vi govorite Albanski, onaj

gospodin koji je došao kod vas... šta je vama?” Reče, “On je moj suprug”. “A kako, šta vam se desilo?” Reče: “Ja sam se udala za njega”. “Pa kako, koji je taj motiv vi iz Skadra kako ste došli u Prilep?” Reče: “Moj brat je ubio mog muža, jer moj muž je mene zloupotrebjavao, on je bio alkoholičar”, i tako dalje i tako dalje “ostavio me je bez hleba”, i tako dalje i tako dalje, maltretirao me je i tako dalje”.

Reče: “Ne slaganja, nisam mogla da trpim”, reče: “ja nisam imala nikakvo drugo rešenje, izlaza, došla sam u Makedoniji i udala se”. Pa, reko: “Ko je tebi naučio ovaj put, ovo i ovo?” “Tačno,” reče: “ima oni ljudi koji su bili kao provodanima sa Makedoncima” reče, “oni su Albanci, ljudi koji govore Albanski”. Oni su zaradili preko nas, i posle reče: “Ja sam uzeo sestru, sestra drugaricu” i reče, “samo u regionu Priljepa” reče: “mi smo udate oko sto pedeset Albanskih žena”. Ali, Makedonac nije mogao da ide u Skadar da ide da prosi jednu devojkicu, ili jednu ženu, udovicu tamo da se udaje sa njom, njemu je potrebno neki putokaz. On govori Albanski. Za to država treba da bude oprezna da ne drema, nego da radi. Treba da vidi šta se kreće, ovo je neki pokret. Sama reč... pokret ne ume da stane. Pokret je kao vazduh, u koliko može priroda da opstane bez vazduha, onda može i narod da živi bez pokreta.

Aurela Kadriu: G. Hoti, čime se bavite po gotovo nakon pomirenja ‘90, ‘91. godina? Šta predstavlja taj period za vas?

Behram Hoti: Ja sam udaljen...

Aurela Kadriu: Pa period od ‘91, ‘90. godina...

Behram Hoti: {pristaje glavom} Ja sam udaljen sa posla ‘98. godine, bio sam prvi intelektualac koji je isteran sa posla u Prištini, mene su isterali sa posla. Vas...

Aurela Kadriu: Gde ste vi radili?

Behram Hoti: U Dom Zdravlja, referenta.

Aurela Kadriu: Pod kakvim motivima su vas izbacili s posla?

Behram Hoti: Profesor, ja ne govorim ali ja sam i magistar Albanskih nauka i tako dalje i tako dalje... glavna motivacija, to su prinudne mere, prinudna administracija Srbije. Ja nisam priznao Vladu Srbije, državne organe Srbije, i sa tog razloga oni su me izbacili s posla. Dali mi rešenje. Ja nisam dobrovoljno napustio posao, radno mesto. Kažem, pozvali su policiju i onda policija me izvukla od radnog mesta. Od tih vremena mi smo počeli da radimo ilegalno, to su bili moji počeci prije vojske.

Od dvoje ljudi, granica nije se razbio tokom 1998, ‘99. godine, granicu su razbili ljudi koji su bili delatnici, borci, prijatelji ‘80. godina, počev od demonstracija ‘80. godina u ovim područjima ovamo. Neprekidno sa državom majkom mi smo saradivali, na oružje, inteligencijom, poznavanje prve pomoći. Naročito one sa ženskog sveta, počeli smo aktivni rat, naoružani, sve do juna meseca ‘99.

godine, kada smo ušli sa brigadom u Prištini i u Kosovo.

Aurela Kadriu: G. Hoti, šta ste nastavili da radite tokom rata?

Behram Hoti: Tokom rata, mi smo nastavili da pomirimo i tokom rata. Bilo je porodica koja nismo mogli da pomirimo tokom '92, '90, '92, '93, '94, '95. godine... {pokaže rukom} evo ovde imam dnevnik od '97. godine ja imam i ostali deo intervjua sa...Eh, sećam se slučaja porodice Pacarizi na primer sa sela, selo Ljubižda do Mališeva. Oni su bili između bili neprijatelji i ubijeni. Tačno Pacarizi zbog neznanja, od ne slaganja on je ubio poštovanog profesora gimnazije "Sami Frašeri", u sred Mališeva. Mi tokom rata pripremili smo pomirenje.

Aurela Kadriu: Mhm, a kako ste pripremili pomirenje tokom rata?

Behram Hoti: Imala je autoritet naša vojska tokom rata, izvanredno imala autoritet, izvanredno. Oni koji su ušli u ratu da se bore za tazbinu, za naciju, za generacije naroda, za generacije naše nacije, za istinitu istoriju naše nacije, rat...ona tri slova UÇK [OVK] su sveta. Kao što je sveto ljudsko oko ili usta ljudska. Bez očiju i bez usta, čovek je i slep i hendikepiran. Ovaj narod bez vojske, je hendikepiran, on je ćopav i neophodna su ,obavezna, obavezna je vojska i policija kao što su ruke i noge na telu jednom čoveku u mom telu.

Aurela Kadriu: Šta ste nastavili da radite posle rata u Kosovo?

Behram Hoti: Vazda na pomirenje.

Aurela Kadriu: I sada isto nastavite...?

Behram Hoti: Aktuelno pomirenje. Mi to imamo...

Aurela Kadriu: Zar niste radili posle rata ? Niste radili kao profesor?

Behram Hoti: Aha da, bio sam, vratio sam se na radnom mestu.

Aurela Kadriu: U Dom Zdravlja?

Behram Hoti: Da, da, da kako zaboravih, ponovo na radnom mestu {kašlje}

Aurela Kadriu: Do koje godine?

Behram Hoti: Do, dok sam se penzionisao...do penzije

Aurela Kadriu: Kako mu dođe, do koje godine?

Behram Hoti: Nisam tražio, ja sam predavao i po fakultetima, po dva predavanja nedeljno, ili

mesečno... nisam ni tražio.... Ja sam ušao u rat kao profesor, tamo sam bio kao profesor, izašao sam sa rata kao profesor, ja sam nastavio život kao profesor za pomirenje krvne osvete zajedno sa Zimer Nerzirijem i puno njih.

Aurela Kadriu: Koje godine ste se penzionisali?

Behram Hoti: Pa, ja sam zaboravio bogami u kojoj godini ali mislim da ima, ima jedno, jedno sedam godina ali ima, oko sedam godina, tačno ima sedam godina...

Aurela Kadriu: I dali nastavite da se bavite aktuelno sa pomirenjem?

Behram Hoti: Obavezno, obavezno, obavezno zajedno sa mojim poštovanim kolegama koji....Eh, sada, pomirenja posle rata... poštovani vojnici, komandanti izvanredni, odmah posle rata mi smo bili i pomirili jedan slučaj međuerski, što ste spomenuli jednom i vi, tačno u rejonu Mališeva kod Prizrena, u selo Capar i selo... i {stavi ruku na čelo, i misli} Koriša.

Tamo glavnu reč je imao komandant, jer braća devojke koju su uzeli, ona koja je bila, bila udata sa dečka katoličke vere. Njena braća su bili vojnici i komandanti on se zove komandant Gezim Hazaroli, vidite sada u vojni marš, i on nas poziva i kaže nam: "Profesore, ovako i ovako je posao. Da li možete da idete da pomirite i da ne date krvoproliće?" Oni su spremni za krvoproliće, ali autoritet boraca učinio je svoje.

Do današnjeg dana svuda...on je iz Polate, zamenike, zamenik Ministra Naoružanih Snaga naše vojske, Muhamet Ljatifi iz Polate. On je uvek bio spreman da dođe, zajedno sa profesorom da pomiri i da upravlja pravilno bilo kome, pa i drugi borci sa Lapa, i Ljuta, i Ljata, i Remi, i ostali, svi su bili. Ja svakog poznajem dobro, svaki je došao gde god smo ih pozvali. Na primer, posle rata odmah smo pomirili {misli se} kako se zvaše kod Surdule, tamo ono selo, selo Šajkovac, pomirenja između porodice Hasan Ramadanit i Surdula. Počelo je jedno ubijanje, na primer, ubili su zeta i on u zatvoru, onaj koji je...

Aurela Kadriu: Ubica?

Behram Hoti: Bilo je odmah posle rata, bio je jedan od glavnih komandanata koji je bio njegov vojnik, i ja sam poznao njegovu porodicu, mi smo se skupljali... Binak Gaši bio je sa mnom, komandant i visoki oficir i drugi i televizija ranije i pomirili smo njih sa tom porodicom. Ali prije nego da ih pomirimo, ova porodica je ubila još jednom jednog kao krvna osveta i tako dalje i tako dalje. Mi smo prekinuli tu krvnu osvetu i krvoproliće.

Aurela Kadriu: g. Hoti, ako...

Behram Hoti: I današnji dan spremni su svi oficiri dobre volje zajedno sa profesorom koji govori,

zajedno sa Zimer Neziri, zajedno sa više njih, onih ljudi pomirenja koji su spremni gde bilo, tamo gde ima potrebe. Sada posle rata pomirenja su bila motivisana za imovinu, imovinu i nekretnine, srpske kuće, srba, kolonista. One nisu kuće, ni zemlje, ni srpska... One su zemlje, kuće poklonjene od stare Srbije koja je njih dovela, Kralj Srbije napravio je kolonije. Na primer, ulica za Podujevo na dve strane je imala kolonista. Put od Prištine, prema Devet Jugovića tamo Bardoš i do Podujevo bilo je na dve strane puta kuće koje je uzeo i napravio je Kralj Nikola Pašić, i tako dalje. On je doveo koloniste i prodali su imanje, jedan ne mene pripada ova zemlja, ne meni ova njiva, tamo vamo, tako si se svađali i postigli u raznim konfliktima. Mi smo više njih pomirili i u toku je pomirenje, mnogo njih. Mi smo zaustavili krvoproliće, mnogo.

Aurela Kadriu: G. Behrame ako vi nemate nešto da dodajete, ja mislim da možemo da zaokružimo ovaj naš razgovor sada odnosno ovaj intervju.

Behram Hoti: Ja nemam ništa da dodajem. Želim vama veliku sreću, kao prvo televiziji...Eh, ja zaboravi da kažem, glavnu ulogu 1992, '93, '94, glavnu ulogu je igrala televizija, albanska, nacionalna, RTK Priština, masovno, međunarodnim, i "Rilindja". Kada su zatvorili televiziju i sve je bilo u prekidu "Rilindja", tada Kosovo, padne u mraku.

Eh sada zahvaljujem medije, televizije ovde i vaše Udruženje. Ja vam želim sve naji bolje tako kao što želi ovo sunce i ovaj mesec za ovu zemlju i kao ona kiša što je draga za zemlju kada pada i zaliva zemlju. Vi ste kao valovi. Ja vama želim sreću, zdravlje, i dobar brak. Ranije su rekli: "Bože daj sreću", ne, ne, "Bože daj belu sreću". Stoga za sve treba elaborate, treba istraga, uvek treba istražiti na ovom svetu vazda, vazda.

Vaša je budućnost, u vašoj mladoj generaciji. Vaša deca ima da budu više od vas srećni. Vaši unuci ima da budu još srećni i to više od srećni od Evropske dece. Mi imamo čistu krv. Nikome ne dugujemo stoga dobro je poštovati jedan drugoga, da podržavamo jedan drugog, jer imamo Boga i našu tazbinu. Nacionalno Ujedinjenje desilo se i svakog dana još bliže, Nacionalni Pokret za Nacionalno Pomirenje Krvne Osvete je učinila nacionalno ujedinjenje, Nacionalni Pokret... Pokret cele nacije za pomirenje krvnih osveta je učinila OVK-a, OVK-a, ima da stvori našu nacionalnu albansku vojsku i sve je gotovo.

Aurela Kadriu: Zahvaljujem g. Behrame.

Behram Hoti: Čast i Slava Otadžbini, Bogu i albanske majke.